

ЧЕСТЬ УКРАЇНИ — ГОТОВ БОРОНИТИ!

На Варти

ЖУРНАЛ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОГО МОЛОДИ В КАНАДІ

Рік II.

КВІТЕНЬ, 1950

Ч. 4 (9)

Х
Р
И
С
Т
О
С

В
О
С
К
Р
Е
С

Великдень України

Земля проростає. Дарма, що копита
Ї перекраями замість плугів, —
Вона вже підносить палаючі квіти
На світлих долонях лугів.
І чується радість в підземних джерелах,
І щастя зростання — у кожному стеолі,
І дух воскресення шугає по селах,
По кузнях о штольнях моєї землі.
Хай дзвони мовчать. Хай ще руки ворожі
Із дзвонів гармати кують для Москви, —

Та хто зупинити гарматами зможе
Просте проростання простої трави?
Про волю співають невірникам птиці,
Про волю гудуть над полями дроти,
І замість червоних зірок — на каплицях
Спалахкують нічю пророчі хрести!
Я чую красу весняного походу,
І бачу у кожному, найменшому стеблі —
Великдень мого дорогого народу,
Великдень моєї землі!

ПРАВДА ПЕРЕМОЖЕ

Коли під життєдайними проміннями сонця природа скидає з себе ледяні оковини і буйною силою зривається до нового життя, тоді християнський світ святкує свято Христового Воскресіння — свято перемоги Правди над неправдою.

Як ніщо не в силі змінити законів природи, так само ніхто й ніщо не може спинити непереможного походу відвічної Правди.

Були й є намагання знищити Правду. Різні книжники і фарисеї знущалися, мучили, розп'яли Її на хресті, а, переконавшись у Її смерті, зложили до гробу, привалили тяжким каменем і поставили сторожу.

Але марні були їх сподівання і марною була їх радість! Ісус Христос, як символ відвічної Правди, силою свого божества переміг смерть і воскрес, щоб виявити світові непереможність, Правди.

У цьому захована не тільки глибока містика, але й джерело, з якого впродовж довгих віків людскість черпає духову силу і надію.

Український народ, який вже століттями змагається за найсвятіше право і Правду — жити життям вільної нації на своїй вільній землі проходить свою Голготу.

Там, на Україні, ті, що вірять у перемогу Правди, у тяжкій завзятій боротьбі з новітнім Іродом, відвалюють, тяжкий камінь, яким притиснута воля України і наближають той великий день, коли розспівані радісні дзвони сповістять, що камінь відвалено, ворсжу сторожу розігнано, а вільний український народ заспіває могутній гимн перемоги:

**ХРИСТОС ВОСКРЕС!
ВОСКРЕСЛА УКРАЇНА!**

КРАЄВИЙ КОМІТЕТ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ВІТАЄ З СВЯТОМ СВІТЛОГО ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСІННЯ ПРОВІДИ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ, ГЕРОЇЧНУ УПА І ЇЇ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОВІД, ЦК СУМ, ВСІ КРАЄВІ КОМІТЕТИ СУМ, ВСЮ СУМІВСЬКУ МОЛОДЬ ТА МОЛОДЬ ОБ'ЄДНАНУ В ІНШИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

радісним

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

КРАЄВИЙ КОМІТЕТ СУМ
У КАНАДІ

*****

ВСІХ НАШИХ ЧИТАЧІВ, ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, КОЛЬПОРТЕРІВ ТА ВСІХ УКРАЇНЦІВ НА РІДНИХ ЗЕМЛЯХ І РОЗСІЯНИХ ПО ЦІЛОМУ СВІТІ ВІТАЄМО З СВЯТОМ

ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСІННЯ

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ
„НА ВАРТІ”

Великодні вогні

Надворі березень, хмарний американський дощовий ранок і мій малий п'ятилітній син, прокинувшись, каже мені, що тепер в Україні ніч, що там краще як тут, бо удень там і сонце, і жайворонки, і фіялки, і що там буде небаром український Великдень...

Він не бачив ніколи цього всього, він родився на далеких шляхах нашого вигнання, але він знає про Україну від матері, від сестри, чи брата і його найбільша мрія — це вернутися в Україну і служити в українському війську. І для цього він грається сьогодні і луком, і рушницею і пістолями...

Це його слова навели мене сьогодні на писання цих рядків, оцієї великодньої статті чи нарису для журналу Суїлки Української Молоді, для тих українських юначок і юнаків, що — вийшовши з України в чужину — хотіли б зберегти славу традицію тієї Спільки, що під навою СУМ організувалася у тридцятих роках нашого століття на СУЗ до боротьби за ідеал Незалежної України, і другої спільки — Української Військової Організації, що організувала збройну боротьбу за цей-же ідеал на ЗУЗ.

Молоді сьогоднішні спільчани чи пак сумівці майже усі вийшли з України юнаками і вони пам'ятають ще добре свою рідну землю, свою Батьківщину — за словами Черемшини — „як земля завширшки і як небо заввишки.

Безурину вони і завжди згадують її і пориваються до неї вже не тільки мріями і почуваннями, але й плянами.

То ж вони організувалися, об'єдналися у своїй спільці для того, щоб спільними силами здійснити в Україні український Великдень, щоб боротися за воскресення Христа на Україні, за воскресні дзвони над українськими містами й селами.

Для тієї великої мети вони — сумівці як і пластуни нашого часу — виписавши на своїх прапорах гасло „Бог і Україна”, працюють наполегливо над своїм самовихованням, над самоосвітою, над політичним та військовим вишколом, щоб так чи інакше взяти участь у визвольній боротьбі українського народу.

Для тієї ж мети, щоб зберегти завжди живим і непогасним вогонь святої віри у воскресення Божої й української правди на землях України, вони — сьогоднішня українська молодь по всьому світі — святий, рішучий народин і смерти українських кують роковини великих національних подій, усіх тих, що жили для України і вмирали за її визволення.

І тому ж кожного року, як їх батьки і твою нашої бурхливої, неспокоїної і тривожної доби — оновлені тілом і духом, із високим настроєм у серцях — свято Воскресення Христового. Жадне бо з церковних чи національних свят не пригадує нам так живо України, не з'єднує так безпосередно з українською землею, як Великдень — свято перемоги дня над ніччю, сонця над темрявою, правди над злом і неволею.

Розпалімо ж і сьогодні великодні вогні, як це робили наші предки довгими тисячеліттями і століттями. Розпалімо великодні вогні на далеких безконечних шляхах нашого вигнання, щоб очиститися в них, щоб снаги і витривалості добути, щоб вірою святою сповнитися. Щоб нашим завзяттям і нашими молитвами-бажаннями допомогти нашим братам, воякам Української Повстанської Армії, здійснити великий день на Україні, щоб заграло там великодніми радами й поля, щоб нашим очам позивітали лотами сонце, щоб воскресними піснями — мов жайворонками — лунали городи, звалили річки прудіски, і прят, і фіялки.

Богдан Кравців

ВОСКРЕСЕННЯ

В цей день, в цей третій день
і голубинь небес,
і яра зелень трав,
і біла квіточка вишень —
все каже нам:

Воскрес! Воскрес!

Ми сміло ставимо життю чоло —
для нас у срібні дзвони
дзвонить джерело.

Для нас лунає великодній дзвін:
Христос Воскрес!

Володимир Янів

Закон любови як основа патріотизму

Є слова, яких не дасться вимовити скверними устами. Вони скривають у собі щось із молитви; в них достойна мелодія олаго родної урочистости; вони голос приневолюють до шепоту стишити й злинути кажуть думам угору. Тому живим джерелом випливає з них могутня сила, яка полого всі мислі наші й усі почування та спрямовує нашу волю до дії.

До цього роду слів належала в нас назва патріот. Вона нам була над усі похвали й признання; перед людиною, що здобула собі це ймення, схиляли в пошані свої голови інші; людина ж сама більше смерті боялася, щоб негідним вчинком не сплямити своєї назви.

В життєписах великих людей більше почесней, титулів і відзнак важило одно скромне слово. Пригадаймо напр., постать Шевченка; його величаємо нашим найбільшим поетом, гением, пророком. Всі ці окреслення виправдані й заслужені, але ні одно з них не дорівнює назві полум'яного патріота. Бо щойно патріотизм надавав правдивої вартости Шевченковому життю, щойно він натхнув нашого Кобзаря пророчим духом і дав силу ставати на працю за правду і свободу.

Або пригадаймо першого президент відновленої Української Держави, славнозвісного нашого історика, Михайла Грушевського. Можна докоряти йому, що він може помилявся, але як дуже зразковим до сьогодні остається його патріотизм, як високо понад багатьох сучасників виростав він завдяки йому. Цей патріотизм давав йому силу й відвагу. І не злякався він команди німецьких солдатів, як вони взивали Центральну Раду під час її засідання підняти руки вгору; піднимали всі інші, не підняв Грушевський. Розуміння національної чести не дозволило йому на слабкість, не дало йому упокорити себе. Не диво, що й своє життя кінчив він на засланні, бо його світляна постать була загіздна для большевицької зграї, — постать українського патріота

була небезпечна для переможного окупанта.

Таким чином можна сказати, що для багатьох найвищою мрією стало, щоб на намогильному камені поруч прізвища не було ніяких окреслень, окрім одного: великий патріот. І ціна цього окреслення була не тільки в наголошенні особистої заслуги, але теж у тім, що здобути міг його кожний, не глядячи на рід і походження, на багатство й освіту; зовсім подібно, як у св. евангелії написано про тих, які з послідних ставали первими. І багатші були вони за багатіїв, славніші за письменників, вчених чи мистців, могутніші за князів, бо їм земляки серця свої в дарунку складали за жертвенність їхнього життя.

Щож робило здібними патріотів на їхню самовіддану службу? Щоб було основною силою їхньої дії, — що надавало вартости їхньому змагання?

Патріот це той, хто свою батьківщину любить.

Любов отже, — велике й святе почування, — є найбільшою, основною й істотною силою людини, яку ми визнали найгіднішою пошани.

Любов до батьківщини згори визначає поставу людини до всіх явищ і до всіх людей, — до цілого зовнішнього й внутрішнього світа. Любов до батьківщини це ціла ідеологія, це світогляд, програма, дороговказ. З неї випливає закон нейвідданішої служби. Служимо батьківщині в її щастю й нещастю, на вершинах слави й у темряві пониження, коли нам це приносить особисту користь і коли діється воно з нашою оче видною шкодою. вдень і вночі, до останнього віддиху без міркувань і застанови, без сумніву і без бунту, бо так каже нам любов.

Як треба, хапаємо в її обороні за зброю і життя складаємо в дарі; ідемо на про, стаємо проти ворогів, — не з ненависті до них, а з любови до Неї. Ненависть є слаба; за труслива, щоб жертвувати своє життя; а воєн без жертви не знає історія. Тіль-

ки любов робить нас сильними й здібними на посвяту, як любов Христа й хреста помагала перетворити катакомби й колізеї, як любов казала йти хрестоносними походами не тільки лицарству, але й дітям, на захист святих землям, як любов каже кидати клятву на відступників чи розкольників, як любов каже видавати декрети, що звіщають кару небес за співпрацю з большевизмом. Бо любов це не кваліть а сила, яка каже не тільки слабій пташині кидатися на хижака в обороні писклять, але яка теж перемінює лагідну самичку в героїську матір, що вміє перемогти дужчого від себе ворога. І не в злочині, а обов'язком оборона своєї Батьківщини, своїх друзів, прадідної землі. І блаженний не тільки той, хто життя своє за друзів віддає, але також той, хто їх успішно від хижого ворога оборони ти зумів. Такий є закон любови до батьківщини у відношенні до зовнішнього світа.

Але є ще закон любови в відношенні до українців. Бо любов Батьківщини це любов нашої землі, це любов нашої історії, це любов нашої спільноти. А спільнотою є всі ми разом. І не має любови Батьківщини без любови земляків. Цей закон любови земляків дуже забувається в наші дні й всім нам від цього доводиться пережити не одну гірку хвилину. Бо де внутрішня любов втихає, там не стає довір'я, а як же ж без довір'я до себе йти нам до спільної мети?

І тому пам'ятати треба, що скрізь є можливі помилки, що помилятися можуть друзі й земляки й що ці помилки викликати можуть навіть обурення наше чи справедливий гнів, але ніколи не можемо супроти земляка відчувати ненависти. Цього муси-

мо вимагати від других, але цього мусимо вимагати насамперед від себе, бо як дамо приклад виrozumлості, тоді нашою поведінкою заставимо других йти в наші сліди. А хтось врешті-решт зачати мусить, хтось мусить перший показати ту любов до всіх земляків, яка не ставала б на межі інших поглядів, інших переконань, інших світоглядів. Врешті мусимо зрозуміти, що якщо Ти українець, якщо Ти не сплямив чести народу, то друг мені Ти і брат, — то завжди готовий я стати з Тобою рама́я об рама́я, плече до плечей.

При тім треба підкреслити, що пошанування чужої думки, безхребетності чи без характерності. Ні! Ми мусимо твердо відстоювати свої погляди й ні в якому разі не вільно міняти нам їх при „подуві вітру”; ми обов'язані навіть старатися переконати інакше думаючих, але аргументом, але працею, але послідовністю, але прикладом, а ніколи не ненавистю, не образою, не ставленням фронтів, не поділом на „ми” і „ви”. Це основна засада любови у внутрішньому житті, — засада, яка є джерелом взаємної пошани, лояльності, чесно́ї гри. І як ця любов відчуємо, тоді зможемо назвати себе щасливими й тоді з подивом на нас глянуть чужинці й вороги.

І чим більше буде в нас з таким відчуттям любови, тим більше буде в нас одиниць, яких з повним виправданням зможемо назвати патріотами. Бо патріот це той, хто з любови до Батьківщини готує йї перемогу — іноді ціною власного щастя й навіть життя — і хто в кожному чеснім земляку бачить довіреного брата, з яким прямує до спільної перемоги.

З творчости сумівців

Марш сумівців

Ідуть гартовані в соборній лаві,
Вогневим полум'ям запалені серця;
З посвятою для здобуття держави
Кується дух сучасного борця.

Приспів:

Гей, всі до СУМ, гуртуймося у лави,
Ми — молоді, у нас серця горять;
Вперед до праці, для добра і слави,
На варті волі сумівці стоять.

Теплими шляхами йдуть до цілі,

Проїшовши в буревіях, майже, цілий
світ;

Зберігши ідеали аж до нині —
Продовж віків і хмарних літ.
Приспів...

І славних наших предків заповіти:
Святую волюнку в грудях своїх несуть;
Матері цвіт буйний — її діти,
Сьогодні вибирають вірний путь.

Приспів...

Остап Діброва

П. Балей

КОЛИ ДЗВОНИ ВЕЛИКОДНІ ДЗВОНИТИМУТЬ

Я пришов, як щороку, сказати йому:
„Христос воскрес“!

— Христос Воскрес, дядьку! — повторюю.

Дядько він мені. Його землянка на зга-
ріщі серед пухкої та рясної зелені робила
особливо сумне враження.

Він сам-самітник сидить над великод-
ньою крашанкою. Заслуханий з такою на-
пруженою увагою, що аж жили напучняві-
ли на його білих скронях. Він не чує моєї
ходи, він не чує привіту мого.

Він глянув на мене очима людини, що
з напруженою до найвищого увагою жде
неминучого. Поклавши худий палець на су-
хі та порепані вуста, прошепотів:

Шшша-а! Ще не воскрес, ще ні...

Я дивлюся в його жевріючі та підкру-
жені очі, не знаючи що сказати. Мені мото-
рошно, як на порозі глибокої та несподіва-
ної тайни.

— Шшша!... Сядь собі ось тут і слухай!..
Не чуєш нічого? — говорить тим же голо-
сом, не міняючи ні виразу обличчя ні по-
стави.

Мене давить у горлі, і я не можу слова
промовити.

— Не чуєш?

— Ні, — заперечую головою.

Раптом він глянув проникливим погля-
дом.

— А ти віриш, що Він воскресне?

— Я вірю, що Він воскрес, дядьку.

— Ні, ні! Його знову закопали. Ось там
під спаленою церквою закопали. — гово-
рить швидко, показуючи кістлявою рукою
в сторону кладовища. — Він казав, що вос-
кресне. Я вірю, ти віриш, усі вірять, що Він
воскресне, усі! Та Він ще не воскрес...
Шшш!... Нічого не чуєш? Не чуєш дзвонів?

— Ні...

— Дзвони!... по всій землі дзвони дзво-
нитимуть, коли Він воскресне!

Я сиджу, сповнений тремтіння душі, яке
родиться перед обличчям несподіваного та
нерозгадного...

А він знову непорушно заслуханий.

Його оме волосся сє авреолею над по-
ораним темним чолом.

— Ні, не чути... Значить — не воскрес
ще... Ходімо, я тобі покажу... — і не звер-
таючи на мене уваги, він, згорблений, дрі-
боче до виходу. Я за ним.

Сонце дивиться з замряченого неба, над
нашими головами захлинається жайворо-
нок, а довкруги стовбури згарищ і сліди
нової весни. За левадою, на узгір'ї кладо-
вище зі спаленою церквою, а між білими
березами рухлива квітчастість дівчат і сіра
одноманітність моїх хлопців,

Мій гоститель не помічає ні сонця, ні
весни. Його заслухані очі зависли на моїм
обличчі, а його рука опочиває на моїм пле-
чі.

— Ось тут, тут під цим спаленим кленом
Його катували, а на тому камені прошили
довгим ножем серце Його Матері.

Він нагинається і розгортає почорнілу
солому, що прикриває камінь.

— Бачиш ці чорні плями? Це кров, це
свята кров! А ось тут Його вбили. Тут, де
трава буйніша і чорніша земля.

Вдивившись у чорну вогку землю, за-
кам'янів... І раптом:

— А потім походилися свої, ті, що ві-
рили в Нього, і на руках занесли Його під
церкву. Ходімо, я покажу!...

Він рвучо спинився, витяг із-за пазухи
чорний вузлик і розгорнув.

— Бачиш?...

На чорній хустині — темні грудки землі.

— Це Його кров, — каже дідусь, ховаю-
чи вузлик назад за пазуху.

— Ходімо!...

На кладовищі, під спаленою церквою
дівчата виводять гагілки, а мої друзі, від-
клавши рушниці та автомати, безжурно
зустрічають Великдень.

Мій провідник, здавалося, не помічав
нікого. Швидкою ходою перебіг попри
гурт молоді, а я за ним. Гагілка припала до
землі і заніміла. Лише вітрець шепоче про

таїну нової весни між пробудженими віт-
тями берез.

Над свіжою ще могилою з простим бере-
зовим хрестом він затримався і похилився.

— Ось тут Він лежить.

— Хто? — ледве чутко прошепотів я.

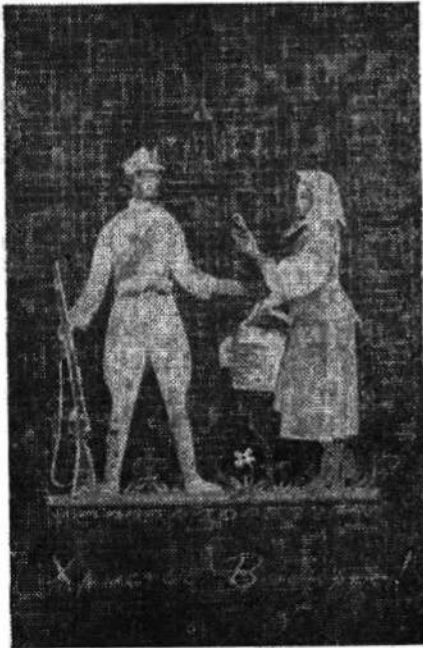
— Хто?... Христос. Ти віриш у Христа?

— Вірю, — сказав я з глибини душі.

— А бачиш!... І Він був між нами. Його
душа була Богом, Його серце Правдою, а
на Його вустах завжди і серце, і душа. А
Його замучили і тут поховали. Слухай! —

— почув я за собою шепотом.

І він знову нагнувся над могилою і знеру-
хомів...

— Це так, відколи його сина замучили,
Я оглянувся. За мною стояла струнка
русява дівчина, а в її очах тепле співчуття.

— Ходімо. Він надовго застит над мо-
гилою, — сказала вона знову.

І ми підійшли до гурту дівчат і хлопців.
Усі вони дивилися на старця тим погля-
дом, яким дивимося на незавершені траге-
дії...

Розкази! — звернувся я до дівчини.

Дівчина доторкнулася моєї руки.

— Це було ще на початку тих часів,
коли вороги змовилися відорвати нас від
нашої землі, від наших кладовищ та хат...
З його трьох синів найстарший згинув у поль-
ській армії, а наймолодший залишився був

удома і був старшим між нашими хлопця-
ми...

— Він був найкращий з усіх трьох, —
вмішалася до розмови білявка з задертим
носом та з меткими очима. — Та був він
якийсь дивний. Ніколи не жартував і не
всмівався, а на вустах у нього були завжди
суворі тверді слова.

— Бо на його голові спочивала доля
цілої околиці і він завжди мав стільки ска-
зати з важкої нашої правди, що на усміх
не ставало в нього часу, — говорила знову
русява з темними очима.

— А до кого ж він мав усміхатися, коли
всі ми ходили задивлені в криваві відблис-
ки доколишніх пожеж, а наші думки були
чорні, як клуби диму на байдужому небі?
— заговорив один з моїх хлопців. Він був
з цього ж села.

Русява глянула на нього своїми темни-
ми очима, повними від жахливих спогадів.

— То правда. Всі ми стояли тоді на сто-
рожі власного життя. І таки не встерегли
ся, — звернулася до мене.

Я, задивлений у білоголового діда над
могилою, та шарпаний дивними почування-
ми, в яких біль і досада мішалися з якимсь
тривожним і моторошним передчуттям тай-
ної символічності, ловив слова кривавого
спомину, яким через сон.

— Ви слухаєте? — почув я на собі до-
тик руки русявої.

— Слухаю. Говоріть, прошу, — сказав
я, побоюючись тишини. Мені захотілося слу-
хати чийось мову — хай і жорстоку, але
притомну і тверезу.

— Розкажіть, — повторив я.

— Вночі це сталося. Прийшли, як зло-
дії й душоуби, з тої сторони, звідки й ні-
хто не сподівався... Не знаю, що було жах-
ливіше: чи лемент і зойки катованих, чи
кривава пожежа села...

— Бррр!... Краще не згадуй, — стрясла
ся білявка.

— Ні, ні! Говоріть, прошу! — настоював
я відчуваючи зрівноважуючий вплив жор-
стокого спомину на мою душу, торкнену
рукою таємного.

— Тоді згинув його останній син. Страш-
ною смертю... Матір, що припала над си-
ном, прошили багнетом. А він, — показала
на постать над могилою. — пересидів на
городі в приготованій на картоплю ямі.
Коли ж до всіх побачив — замовк. Напов

го замовк...

— Удосвіта надбігли наші. Ти теж був тоді, Славко, — звернулася до одного з моїх ройових.

— Був, — промовив похмурно Славко, немов би відкривав перед нами тяжкий гріх. — Не встигли на час. Завелика віддаль між селом і нашим нічлігом тоді. Ми розгубили шинелі та відкидали геть шапки, щоб, мовляв, облегшитись у скаженому марші а все таки залізною прибігли. На похорони прибули, замість на битву!... Досадно так припізнитися, — звернувся Славко в мій бік.

Я машинально хитнув головою.

— Другого дня ми ховали. Всі ці могили з березовими хрестами... — показала русява рукою.

— А ось тут говорив наш тодішній сотенний, — перебив Славко. — Палко від душі говорив. „Прийде день”, — закінчив він, „коли всі вони оживуть у пам'яті вільного народу і будуть жити між нами...”

Я слухав і не зводив очей з похиленої постаті старця, що з убивчою напруженою ждав, коли „вони оживуть”?

Коли оживуть і коли гратимуть Великодні дзвони? Коли?...

О. Данський

„ЗОЛОТИЙ ЗАКОН”

З циклу: Отруя моєї землі.

— Поспішайте, докторе Кіне, пізнавати! У дбайливо застібнутому білому халаті, свіжо поголений, уста в твердій лінії, на чолі глибока пруга — шеф підземної лікарні, доктор Кін, робив свій денний обхід.

Було тихо, спокійно. Тільки горою через дощяне обшиття стелі сипалися грудки й губи пласти земляних стін двигали глухо, мов чорне тіло, біте пропасницею.

Крізь відчинювані двері коридору війнуло запахом розритої землі, крові й стрільного диму.

Доктор Кін вступив у залю хворих.

Семеро було їх коло нього, мовчазних, непорушних. Але доктор Кін наслухував.

„Поспішайте, докторе, час проходить!.. Зараз передишка...” — Усміх був теплий, дружний... — „пропонують вийти, піддатися... Ми застаємось, але ви... ви йдіть, виходьте... Рягуйте себе, вам не зроблять нічого... скажете, що вас примусили... забрали силою... ви ж...”

Медсестра Оленка говорила за всіх, немовляла. Останні слова обірвала раптово, мов соромилася їх.

Доктор Кін похитав головою, поглянув по обличчях. Зустріли його очима повними приязні.

Семеро їх було коло нього. Навіть важко недужий стрілець Кос підвівся з ліжка, чихав вривчasto, опертий об край стола.

Друже Кос, до ліжка! У вас знову тем

пература... сестро, дайте йому порошки! — доктор говорив по звичному, ддво.

Обійшов залю, зупинився. Потер рукою високе, лисаве чоло. Знав слова, які обірвала медсестра, не вразили його. Але був вдячний, що не сказала їх уголос.

„Ви ж чужинець, не наш, вас вони не займуть!...”

Слова правдиві, але в них було бажання ще раз врятувати йому життя. Всі ж вони з отієї залі були його друзями, любили його, друзями осталися до останку. Не важко хитро своїх слів, як і не відмірювали ніколи свої приязні.

Отих їх семеро...

Очі заходили раз-у-раз вологістю, горло давив болючий спазм, але доктор Кін обходив чергою усіх семеро і ставив діагносту:

„Постріл у серце... з близької віддалі...”

Знав їх і не дивувався. „Ми ж мусимо зостатись!...”

Доктор Кін клав обережно свої пальці на холодні відкриті повіки, натискав їх у долину, наче б опускав віконні завіси з приходом ночі й спочинку.

Перед тілом Оленки доктор задержався довше: Оперта об стіну, голова перекилена трохи вбік — як тоді, коли прислухалася до цікавих слів! — дрібна рука на подолку.

Чорна чоловіча голова легко торкалася дівочих колін. „Сотенний Ворон”, — пізнав

доктор Кін стрільця і усміхнувся душою. — „Крився зі своїм коханням, як вояк. Аж тепер...”

Доктор Кін обережно підняв дівочу руку и опустив її на чорні кучері сотенного Ворона.

„Як це є в драмі Ерос і Псіхе? — думав доктор. „Ерос віднаходить Псіхе, що вмірає і каже:

... А тому, що я приношу заспокоєння всіх болів і турбот, — зовуть мене також танатос, о, Псіхе”!

Тихо було в лікарні, лише окрипіло дощане обшиття стін в ривках мученої на горі землі, і силалися грудки землі.

„Пізно буде, друже докторе! Рятуйтеся...”

Семеро їх було коло нього, друзів близьких. Навіть важко недужий Кос просив гарячкою своїх очей.

„Коли це було: Вічність тому, пів години”? — думав доктор Кін, закінчивши свою останню візиту. „Міг їти, може й рятувати ся. а зостаєся. Сам один серед мертвих друзів, живий, у замкненому гробі.”

Тепер вихід зірваний міною, великий обвал землі лежить у кінці коридору. Через продувні отвори, хитро масковані в кутках стелі, вривається оскраженілий рев моторів, зриви мін, лайка. Мабуть розкопують землянку зверху, бо частіше силпляться грудки, засипають тіла тих, що пострілялися, голос ніше стугонить земля.

— Пізно, докторе!...

— Дякую вам, друзі, але...

І вже в дверях до свого земляного кабінету:

... Мені ж нікуди... А зрештою, я читав, я дуже багато читав і я вам скажу:

„Гу ан тіс геавтон таксе, гегезаменос бельтістон ейнай... ентавта дей, гос емой локей. мемонта кіндіневейн...” Ви то знаєте самі. а я читав...

Примикаючи двері, доктор Кін засміявся, бо почув:

— ... Він, певно, боїться наш доктор...

— ... Це він по-жидівськи. друже командире?...

— Ні, друже Степ, я тобі поясню... По грецьки говорив доктор... Золотий закон Сократа...

..На якому місці хто сам себе поставив, чи доручив йому стати архонт. там треба як мені здається, зостатися, навіть. нара-

жаючи на небезпеку життя...”

Доктор Кін замкнув двері кабінету. Підійшов до шафки в стіні, добув книги, папери. Розглянув у світлі електричної лампи пакет грошей: добра загранична валюта, можна оуло за неї доставати найкращі ліки. Подер гроші на шматки, розкинув по долів ці. Переглянув книжки, документи, згорнув їх на купу під дощаною стіною, залишаючи одну на столі. Потому добув з шафи банку, відкрив і понюхав. Вилив рідину на стіну й папери.

Дбайливо роздівся з білого плаща, зложив його рівно, повісив, як після праці.

Доктор Кін важко опустився на крісло коло стола, присунув книжечку, розгорнув її. Був утомлений. Прочитав і знову посміхнувся.

„Сам себе поставив добровільно... Ні, не сам. Не навчився з книжки... Оті, що там у залі хворих, навчили... Чотири роки поїли його любов'ю до себе... як солодкою отруєю... Забрали його чужинецьку душу, перемінили...”

Шумок землі впав на стіл, розсипався. Доктор підвів очі вгору, невдоволений.

„Знову товчуться там, у Паркесів, не дають вчитися!...” пригадав студентські літа, малу кімнатку, гору книжок.

„Коли це було? Мабуть не давно, коли таке все живе, пам'ятне... Потім іспити, практика... Заможне, спокійне життя, наука, книги й книги. А далі...” доктор здригнувся. „Гіп архонтос тахте...” Прийшла війна, німці... Гетто, опісля контабор під Львовом... садистт наставник-архонт...”

Доктор обтер рукою піт з чола.

Хтось кричить над вухом доктора, плаче зі щастя.

Угорі шумить зелена стеля лісу, пахне земля і доктор сміється разом з іншими.

— Яке ваше псевдо, докторе?

— Ну, яке може бути? Кін! Я ж увесь час возив його, отого унтершарфюрера у візку. Запрягав мене і вйокав... То, чому не може бути, коли мое життя було, як того коня?

Хлопці сміються, аж очі заходять сльозами.

Коли ж не було? Невже так скоро пройшло чотири роки? Роки в мантрах, роки життя в землянках для життя злочинців?

Доктор Кін добув цигарку й прикурив. Запалений сірник описав світляну смугу й

упав на купу паперів під стіною. Вийти бухнуло ясне полум'я, лігнуло дошки, політи бензиною.

— Пізно вже, поспішайте, докторе! — причувся голос медсестри Оленки, маленької Пєіхе, на колінах якої спочила чорна голова сьотенного Ворона.

— Любов'ю, великою любов'ю поїли мене чотири роки, отруїли нею до себе й свої

землі!... — подумав доктор.

Доктор Кін дістав з шухлядки шприцьку. Оголив руку й впевненим рухом досвідченого лікаря ввів голку в синю жилу.

Тріснула в стелі дошка, полум'я освітіло стіл, гладко голене, раптово поблідло високе, лисаве чоло й впало золотом загравою на розгорнену малу книжечку:

... „Гу ан тіс теавтон тансе...”

Страсний Четвер

Під переважаючими московсько-большевицькими силами, військові частини армії УНР навесні 1919 р. поволі з боями відступали на південь України в район Бірзули, щоб обсадити і втримати важну стратегічну лінію: Бірзула-Вамнярка-Жмеринка-Київ і Бірзула-Роздільна—Одеса.

В цей час в Одесі, під охороною французького, грецького і румунського десантів господарювали недовбитки царської Росії, або як офіційно її називали „Добровольча армія”.

Всякі спроби нав'язати безпосередній контакт і переговори із французьким командуванням не мали успіху. Москалі, всіх без винятку напрямків і кольорів, не тільки заперечували альянтів, що вони мають право говорити в імені „малоросії”, але і безупинно обробляли опінію та нацьковували альянтів проти українських визвольних змагань.

Тимчасово ситуація ставала щораз гіршою. Під впливом большевицької агітації, французькі і грецькі військові частини за раз ближче підсувалися під Одесу і це наближення сіяло ще більший переполох серед військових частин як Добровольчої армії, так і альянтів. І нарешті, ультиматум Григорьєва до всесильної Антанти: „До 24 годин альянти повинні залишити Одесу!” І переможна Антанта, яка не хотіла говорити з правними господарями, в поспішному порядку виконала ультиматум. Військо завантажилось на кораблі, які залишили порт і стали на рейді у відкритому морі, підбираючи на борт останніх утікачів-москалів.

Одесу майже без бою зайняли Григорьєв і владичко московські большевицькі і почали наступ на Роздільну, щоб в цей спо

сіб захопити лінію Роздільна-Тирасполь і замкнути українські військові частини, оперуючі в районі Бірзули.

Повстанські загони От. Григорьєва заявили, що не будуть битися з большевиками, та вимагали повороту до дому.

Положення українських військових частин ставало щораз гіршим. Ворожа підкова щораз звужувалась і залишився одиницький вихід: захопити Роздільну і забезпечити для переправи лівий берег Дністра.

Не чекаючи на вислід переговорів з елегатів з французьким командуванням в справі перепущення наших частин через Румунію в Галичину — українські військові частини вирушили в напрямку Роздільної, щоб випередити московських большевиків і зайняти залізничний шлях Роздільна-Тирасполь.

Коли з півночі до Роздільної входили українські військові частини і займали станцію, рівночасно з полуднево-східної сторони наближались московські большевики, які побачивши своє спізнєння, відкрили гураганний артилерійський вогонь, обстрілюючи станцію і військові потяги.

Всі потяги, які були окупчені на малому просторі, намагалися вийти за станцію на залізничний шлях, але не було кому це зробити, бо всі залізничники, а навіть частина машиністів, які провадили паротяги, порозбігалися. Ситуація ставала грізною. Московське командування було докладно про це поінформоване і безупинно опсипало станцію вогнем грядом. Свист і вибух набоїв, стогін і зойки раних, крики команд — все це витворювало якесь дику несамовиту какафонію.

Врешті, знайшлась серед вояків відповідна кількість таких, що вміли провадити

паротяги і знайшовся залізничник, який поправив і переставив стрілки та спрямував ешалони на Тираспольський шлях. Зірвавши за собою залізничний шлях, потяг за потягом відходив зі станції, на якій вже клекотіли ворожі і наші кулемети.

Це був досить тяжкий шлях. Майже на кожній станції мусіли затримуватися і заготовляти на паротяг дерево і щойно опівночі передні стежі дотягнулися до Тирасполя і затрималися, вичікуючи ранку.

Вранці по всіх вагонах передано вістку, „що французьке й румунське командування погодилося перепустити українські військові частини через Румунію до Галичини з майном і зброєю. Всім бути в бойовому поготівлю і дотримуватися наміченого порядку при перепущенні потягів через міст Бендери“.

Пам'ятний день! Мимоволі думки полинули в минуле і багатьом, перед очима повстала картина, коли 210 років тому назад Гетьман Іван Мазепа з вірною йому Дружиною чекав на переправу в Бендери. Так само світило сонце на блакитному небі, так само безжурно виспівували жайворонки і певно ті самі думки: що нас далі чекає?

Відвічну пісню, немов оповідаючи, що тут переправлявся Іван Підкова, Іван Мазепа та що він зберігає багато—багато таємниць.

В 10 годині ранку почалася переправа. Потяг за потягом поволі проходили міст і спрямовували на станцію Бендери. Переправа тривала до 5 годин вечера, але на другому боці була ще половина потягів з людьми й майном. Раптом, блискавкою розійшлася вістка, що ворожі кінні роз'їзди зближаються до Дністра. „Вивантажувати з вагонів і бути в бойовому поготівлю“ — пролунала команда. Всі вийшли з вагонів і вишикувалися в бойовому порядку. Додаткова команда: „Залишити вагони й пішим порядком переходити міст. За година румунське військово командування висаджує міст в повітря“.

Вагони спорожніли, і за годину всі були вже на правому березі Бендер. На лівому березі залишилась частина кінного полку Гордієнка і Чорних Гайдамаків, які мали завдання затримати ворога.

Румунське командування дуже добре про це знало, але, почувши кулеметну стрі-

лянину, в поспіху наказало зірвати міст.

Страшний гук і хмари чорного диму окутали те місце, де був міст. Коли згодом дим трохи розвіявся, міст на середині був розірваний і безпомічно опустив свої залізні руки в Дністер.

Щільною масою стояло вояцтво на гористому березі в Бендерах і напружено дивились на другий бік. У всіх була одна думка: „Що буде з тими, що залишилися по тім боці?“

Видно, як в далечині повівають червоні шани, які щораз більше зближаються до берега. Ось уже видно обсмалених і обкуренних порохом димом козарлюг, які, гарцюючи на своїх конях, наміть затрималися і подивилися в той бік, де був міст, а потім, немов по команді, скочили в бистрі хвили Дністра. Був це найвищий час, бо зближалась вже ворожа кіннота.

Хвилини тяжкого напруження і переживання. Кожний бачив, що, хоч як тяжка була боротьба з хвилями, але козакі дають собі раду. Але гірше те, що ворожі кіннотчики, безсильні в люті, почали обстрілювати козаків. Все завмерло, в кожного душа ніби вилетіла і злучилася з тими, що зводили подвійну боротьбу — з Дністровими хвилями і ворожими кулями. Ось видно, як одна рука пустила гриву коня і тікнула під воду, залишивши на поверхні шапку з червоним шликом. Ось другий пустив руку, яка безвладно повисла стікаючи кровю, але зараз же схопився за гриву здоровою рукою. Господи, поможи їм! Ще трохи-трохи і вже близько правий берег. Вже коні дістали ногами дна і радісно заржали. За мить козакі і коні були вже на правому березі.

Все вояцтво, що стояло на березі і придивлялося героїчній переправі, з полетом відлинуло і пролунав спонтанний оклик: „Слава!“

Переправа скінчилася. Насувались вечірні сумерки тишини яких пронизав голос сурми, який сурмив збірку. Мовчазно, твердим кроком машерували частини вулицями Бендери.

Над містом ніч розгортала свою чорну пелютку. Надзвичайну тишину порушував ледь старий церковні, який сповіщав що сьогодні відбувається Страсті Господні. Це був страшний четвер 29 квітня року Божого 1919.

П. Шкврат

За українське море

(В роковини піднесення українських прапорів на кораблях чорноморської фльоти
29. 4. 1918 року)

Велика Березнева Революція, в ході якої повсталала незалежна Українська держава, висунула на порядок денний питання морських кордонів України. У міжнародному масштабі — хоч дуже несміло (зречення Криму) — це питання було поставлене під час переговорів у Бересті. Його тоді не розв'язано згідно з нашим державним інтересом, але похід Запорізького корпусу під проводом полк. Блбочана у квітні 1918 року був виявом зрозуміння наших державницьких інтересів, а піднесення на кораблях чорноморської фльоти українських прапорів 29 квітня 1918 р. — хоч без більшого практичного значення, мало за те велике значення моральне, бо це було нав'язан-

вання над морем підняло до вершин могутності, страта того ж панування спричинила їх занепад. А що забезпечило могутність і володіння світом за Англією та США? Завдяки чому піднялась на деякий час до рівня світової потуги Японія? За що велись дві великі світові війни?

За панування над морем! За оволодіння морськими шляхами, які запевняють вигідний і легкий зв'язок з усіма континентами, а вслід за тим захоплення світових ринків багатства країни, її незалежності, сили й у свої руки, оцієї гарантії матеріального могутності. Бо великі народи стають великими і вповні незалежними з тою хвилиною, коли опановують море. „Море утрива-

ням до славних традицій українського моря княжої і козацької доби.

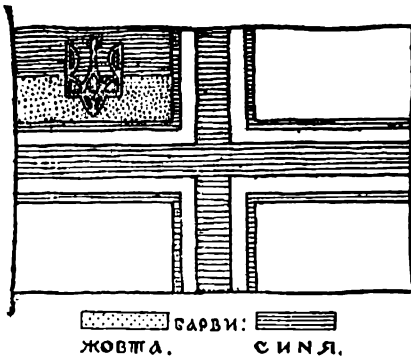
Сьогодні зайвим буде доказувати вагу і значення власного моря для держави. Численні війни за панування над морем протягом історії наглядно говорять нам про те, яку важну роль відіграє море у розвитку сили й могутності країни. Історія теж говорить нам, що з хвилиною, коли в боях падуть додолу переможні стяги країни, що досі гордо лопотіли на щоглах краблів, починається її упадок. Картагена, Венеція, Еспанія, Португалія — країни, що їх пану-

лює незалежність народам, які уміють його загнущати. Потяг до моря завжди това ришити потягові до незалежності'.

Українська історія має сторінки, записані фактами боротьби нашого народу за оволодіння морем, за доступ до нього. Починаючи від років, в яких формувалась наша нація й держава, через княжу й козацьку добу аж до найновіших часів, — ішли змагання за те, щоб побережжя Чорного моря було в наших руках. Протягом століть нам удалось остаточно заселити чорноморське та озівське побережжя. Від гир-

ла Дунаю по Туапсе — ціле побережжя заселили українці, зберігаючи тим самим море для України. Значення цього факту зростає ще більше, коли ми усвідомимо собі систему водних шляхів на Україні, яка дає можливість получить Північне море з Чорним, що запевнює для України осередне положення не тільки для шляхів схід - захід, але й північ - південь. Це все, при наявності прекрасних більших і менших портів на побережжі Чорного моря (Одеса, Миколаїв, Херсон, Севастополь, Маріуполь, Таганрог, Новоросійське, Туапсе) і природних багатств України може бути повною запорукою скорого, буйного розвитку сили й могутності самостійної української держави.

З того погляду приходиться підкреслити велике значення походу Болбочана на Крим. Цей похід, повний очайдушности і героїзму українських вояків, був маніфестацією зрілості української державної думки. Це був майже тріумфальний похід!

— пише в своїх „Споминах з 1918 р’ сотник Монкевич — учасники якого на ціле життя не забудуть його.... Ніде по всій Україні не зустрічали українського війська з таким ентузіазмом з такими оваціями і з таким захопленням, як робило це населення Симферополя. Усі вулиці були удекоровані цвітами і переповнені публікою, що радо вітала Болбочана’.

Квітневий похід Болбочана був безпосередньою причиною рішення представництва чорноморської фльоти підняти український прапор. Він приспівив процес формування самостійної української державної фльоти. Березнева революція й повстання української держави не залишилися без впливу на тодішню російську чорноморську флоту, яка за особовим складом у більшості була українською. Представники фльоти брали участь у Першому Військовому з’їзді у Києві. У жовтні 1917 р.

деякі кораблі піднесли український прапор, а в листопаді того ж року наступив уже поділ фльоти на українську й російську. В ході воєнних дій між Україною й більшовицькою Росією з початком 1918 р., більшовикам вдалось опанувати чорноморську флоту і порти. По відступі більшовиків з України ситуація була не вияснена аж до квітня 1918 року. Щойно на вістку про похід Запорізького корпусу на Крим, адмірал Саблін видав 22 квітня наказ до фльоти: „Всі суда, портове майно й укріплення, які знаходяться в пристанях Криму та на його побережжі є власністю Української Народньої Республіки. Тому наказую скрізь, де треба, вивісити українські прапори’.

29 квітня 1918 р. в 16 годині з адміральського корабля „Георгій Побідоносець’ подано всій воєнній чорноморській фльоті, що знаходилась тоді майже в цілості в Севастопольському порті, наказ: —

„Фльоті підняти український прапор”.

„Настав історичний момент і впали червоні прапори. Почулася команда „стати до борту’. Залога стала лицем до середини корабля. „На прапор і гюйс — струнко!’ — „Український прапор піднести!’ — І під сурми й свистіння підстаршин - моряків злетів вгору український прапор”. (С. Шрамченко: „День свята Української Державної Фльоти’).

Дальші події і окупація Криму не дозволили опанувати чорноморського побережжя. Під кінець 1918 р. його окупають англійці й французи. В той же час ліквідовано рештки чорноморської фльоти, а вже в 1920 р. ціле побережжя зайняли більшовицькі війська.

В час існування української держави протягом 1919 р. створене Морське Міністерство проводило підготовку кадрів моряків, як теж опрацювало плян докінчення будови кораблів у миколаївських доках, з думкою все таки назад здобути для української держави чорноморське побережжя.

Та розвиток подій перекреслив плани і сподівання. Українські морські прапори вже вдруге не залопотіли на кораблях. Вони ждуть на цей момент, коли український народ відновить власну суверенну державність на українських землях і встановить свою владу на чорноморському побережжі. Тоді знову буде відновлена Українська Державна Фльота, що під прапорами вільної України пропливатиме моря.

М. Сосновський.

Леонід Полтава

“Одеські спогади”

(З недрукованої збірки)

ВІДПОВІДЬ МОРЯ

Високий берег. Круча. Гори.
А щось в душі цькує, цькує...
Я запитав: — Чиє ти, море? —
Гукнули хвилі: — Не твоє!
І донеслось удруге з піни,
З безодні чорної води:
— Ти підеш ще із України,
Я з нею ж лишусь — назавжди!

КРЕЙСЕР „ЧЕРВОНА УКРАЇНА”

Ця юрба, що вигинає спину,
Зустрічати крейсера прийшла.
Ген пливла „Червона Україна” —
Панцеровим лебедем пливла.
Хтось подумав може: „Чом прийшов ти?
Вже й у тебе в’їлася печать?
Підпливе вона блакитно-жовта —
І тоді ти звидиш зустрічати”.

СХІДЦІ І „СТУПЕНЬКИ”

Є в цьому місті дивні сходи,
Їх тут „ступеньками” зовуть.
Здається, ген вони, під воду
Із міста велично плывуть. ....
Ми ще боями справим месу
За українські городи:
Хто — піде східцями в Одесу,
Хто — по „ступенькам” — до води!
Це ви носитимете воду.
А ми, робочі із дідів —
Самі обмиєм дивні сходи
Від лаптя вашого слідів!

ЗАВТРА

Гарно, як над морем дим кошлатий,
Як плывуть Одеські кораблі...
Краще б вам ніколи не пристати
До цієї рідної землі!
А пристати — з цівкою рушниці,
Щоб набоїв повно у пасах,
Щоб раділи всі, і навіть птиці
Веселіш бриніли в небесах!..
Це тоді, як від московських весел
Тільки слід під воду промайне, —
Дорога прокинеться Одеса
І ніколи більше не засне;
І, сьогодні темне та суворе,
(Чи тому, що я згадав Москву?) —
Цілувати буде світле море
України вірну вартову!

ПРИСЯГА

Не заурати від нас, ні тавром не відбити.
Ми ніколи, ніколи не зрадим її,
Ми це місто, як дівчину вмієм любити,
Ту, згвалтовану ворогом з диких країв.
Звидусіль, звидусіль ми шлемо їй привіти,
... ..
Все їй дасть Україна: пошану і квіти,
Чорноморській красуні своїй.
Тільки горе тому, хто знеславлював місто,
Хто північного снігу наносив сюди!
Ми сьогодні й йому клянёмось урочисто:
Хай питається броду в морської води!
Хай питається броду чи стежки під воду
Той, хто море — словами — перебродити
звук,
Той, хто носить як на сміх над словом сво-
бода
Найганебніше в світі ім’я — більшовик!

ветів далеко в карпатських горах. Усю зиму, як колишні опришки, пересиділи вони в печері на Говерлі, а тепер з весною їх тягне на свята „додому“, до Косова, хоч там нема вже і сліду від їхніх хат, а родини їхні загнані Ваньками на Сибір.

„А щоб, якби так, по-старому звичаю, задзвонити гранатами косівцям до Великодньої Служби“? — питає Тимяк.

„Та здалося б“ відповів йому один із товаришів: „Прецінь, там ще у сховку досить стрілень буде“.

„Тільки, як дзвонити, так дзвонити, — додав третій, — Зробімо так, як ми зробили перший раз польським паничам. Лиш вибухли стрільна, а вони на гук — у гори.

Х. Тарнавського.

А тієї ночі на шпилі над Косовом три побратими добряче ввихалися, виносячи з сховку збережені ще від першої війни стрільна та приготовляючи їх до вибуху. Кілька стрілень вони мали висадити в повітря на самім вершкуні, а кільканадцять закопали по черзі в плаї. Як починало благовістити на світ, робота була скінчена. На кавалку березової кори Тимяк написав вулком великими буквами:

Сокотіт си, вражі Ваньки,
Скаженні тварюки:
Іде Довбуш з Чорногори,
Віддаст вам за мужи!

Той напис причепили до поліна та й по

прибіли, один з них зачепився за бубі гранату, та й жаден з них до Косова не вернув. Раячки ще дурніші за ляхів. Вони, почувши вибух, прибіжать зараз... Тільки на-смаруймо наші ходаки вовчим лоем, щоб НКВДівських псів змилити.”

І знов над Косовим звисло темно-синє небо, немов риза Божа. Часом чути було гелготіння пролітаючих на північ диких гусей. Стьопка та Васка по звичаю напивалися на плебані. НКВДисти — хто спав, а хто волочився по місту та по Москалівці. Пінкас зі своєю Рухлею вилежувались у пе-

ставили під буком над плаєм, а до поліна привисили шнур, що другим кінцем сполучувався з ударником. Відтак підпалили купу ріща на вершкуні того шпиля. Під ріщем були зложені п'ять великих гарматних стрілен. Відійшли, та й сховалися за скелею.

Косів спав... Спав старий Шведюк, що пам'ятав ще волні часи. Йому снилось, що він дивиться на образ, на котрім намальовано печерю, вхід до котрої затулений величезним каменем, а при тім камені стоять кількох вартових енкаведистів. Враз з неба злетів ангел та й, не відкочуючи того каменя, шез в печері. А за хвилину з печері

бухнуло димом... страшний вибух струсив Косовом. Старий Шведюк прокинувся, та й усміхнувся: „Вставай, стара, заграли наші великодні дзвони!“

„Гвалт! Що то таке? Вставай Пінкас. Ні мець б'є на Косів!“ — скричала заспана Рухля...

А по горах котилась луна від того вибуху, що спричинив Тимяк з товаришами. Здавалось, що з кожного верха на місто би ли гармати...

„Чорт возьми! Что ето такое? — скричав Стьопа до Васьки, зриваючись спід столу, куди вони були попадали вночі „в п'яном віде“... Вибігли на ринок... Вздівши варто вого, підбігли до ратушу.

„Караул, что ето такое? Откуда пальба“

„А вот с ефтой гари, што над городом“.

Побігли до НКВДівських „казарм“.

„Трубі на сбор“! — кричав до трубача Васька.

Недовзі на ринку проти ратушу стояли вишикувані 200 енкаведистів в повнім боевім спорядженню, а також 20 гуцульських конижів навантажених всіляким запасом... „Шагом марш“! Пішли... „Ідіть на зломану голову“. — сказала потиху їм навздогін стара Швелючка, стоячи в себе на порозі... Вибух розбудив усе місто.

Ішли крутим плаєм догори. Стьопа з Ваською спереду, за ними чекісти, а геть позаду обоз. Недалеко біля вершка вздріли при буці той напис на кавалку березового поліна.

„Што ето такое“? — крикнув Васька. Стьопа прочитав:

Сакатітса, вражі Ваньки,
Скажені тварюки:
Іде Довбуш з Чорнsgори,
Віддаст вам за мукі.

„Сарвать ету глупость“ — скомандував Васька: „Вот ми етому Долбушу покажім кузькіну мат“!

Весь відділ згуртувався біля того бука, а один з чекістів потяг до себе кілок з написом, і враз... Знов дзеленкнули шиби в Косові, як під енкаведівцями розступилась земля, а з того вулькану вдарило пекельним полумням та залізом... Коли по хвилі все стихло, від чеківського відділу ні душі не лишилось.

По якімсь часі люди з Криворівні бачили трох легінів, що простували до Чорногори, ідучи верхи та ведучи за собою великий шнур тяжко навантажених „гуцуликів“...

„Аді, це наші футраж про УПА повезли“, — казав Юра Парасці.

Здобуваймо знання!

Коли хочете добитися чогонебудь в житті тим способом, який зветься наукою, то насамперед мусите не боятися праці, а високо поважати її, і виробити у себе любов до неї.

Наука це є насамперед праця, праця систематична і доцільна. В науці, як у всякій праці взагалі, початок є тяжкий і непрямий, поки не виробляється певного рода навиків призвичаїки, які зголом робляться чужими, а потім без них, або літше без уживання їх людина скуцає і навіть терпить.

У нас, завдяки провокативній агітації ворогів, один час старанно призивалась думка, що науки не треба: говорилось навіть, що голову треба розбити тому, хто учиться. І молодь легко ішла на таке, з першого погляду таке привабне гасло. Але через кільканадцять літ гірко каялась в тому,

але було вже пізно, бо перестали бути здатні до якої б то не було праці, як умової, так і фізичної.

Праця умова є так само тяжка, як і фізична, тільки терплять при тій інші частини тіла, інші органи.

Як існують чисто професійні немочі чи хвороби при різних фізичних працях, так само існують і професіональні хвороби науковців. Так нпр. професійною професорською хворобою є хвороба печінки. Професіональна хвороба зубних лікарів є викривлення боку і т. п. Але це все уже стає помітним через десятки літ праці. Звичайно, коли чоловік вибирає собі спеціальність, то мусить наперед добре подумати, на що він здібний? Чоловік мусить вибирати собі ту спеціальність, яка йому подобається і, до якої він дійсно здатний. Правда, не завжди молодий чоловік може сам собі сказати,

що йому дійсно подобається, і до чого він може мати здатності. Часто молодцеві батьки, або взагалі старші люди рекомендують, берись за ту, або за іншу спеціальність, бо вона дає добрий заробіток, а потім виявляється, що ця спеціальність даній людині не дає заробітку. Чому? — Та тому, що він не має здатності до неї. Кожна спеціальність дає ефект певний тільки тоді, коли людина цілком віддається їй, а це можливе лише тоді, коли чоловік її любить і посвячується їй.

Щоб оволодіти спеціальністю, треба розумно й систематично студіювати її теоретично і практично. А для цього треба вчитися у добрих спеціалістів.

У нас напр. буває так, що хтось має добрий голосовий матеріал (тенор або бас чи т. п.). Він собі трохи підучить ноти, щоб сяк-так могли розуміти лізню по нотах, і вважає тоді вже себе співаком; а коли до того ще уміє зробити пару гримас і тряснути чубом, то уже вважає себе за неабиякого артиста, а публіка наша спиле оплески. І такий горлодер і не розуміє, і навіть не підозрює, що треба добрих шість літ нудної, важкої та посвятної праці під проводом доброго учителя співу, щоб стати справжнім добрим оперовим артистом, маючи навіть дуже добрий голосовий матеріал.

Більшість наших співаків мають добрий матеріал, а опівати не вміють і кінчають трагічно, бо добре, як учився п'ятого року сяк-так, у якогось ніби учителя співу.

Наші добрі музики на фортеп'яні, або на струнних інструментах (Любка Колесса, на Микшиша, скрипак Бал' та інші, вони з п'яти літ вже почали вчитися і вправлялися денно не менше 8—10 годин на своїм інструменті; щоб літ через п'ятнадцять стати вже славними артистами.

Те саме і всякі інші науки. Студент мусить працювати в своїй науці не менше 10 годин денно (включаючи сюди й слухання лекцій), так, щоб за рік витрачав не менше 3000 годин. Тоді за чотири роки, витративши 12000 годин, він уже може справді бути доктором своїх наук.

Щоб габілізуватися на університеті треба витратити других 12000 годин науки все в тій-же самій науці і т. д.

І так само в кожній іншій діяльній людської діяльності. Щоб досягнути великого ефекта, треба багато, інтензивно і довго працювати, бо з початку треба оволодіти

самим предметом, потім набути рутини і довести саму діяльність до такої автоматичності і віртуозності, як п'яніст на фортеп'яні, або добра писарка на машині.

Куди треба направляти нашу увагу, на які предмети або фахи? Скажу просто: на всі.

Коли в 1917 році стала організуватися наша держава, то не можна було найти стенографа, який би умів добре записати українські промови і вести українські протоколи, в той час, коли в Америці стенографію вчать всі в гімназіях, чи взагалі в тих середніх школах, які там існують. Нема у нас зовсім українців, бо старих всіх можна перелічити на пальцях одної руки і скоро вони всі вивмирають. За залізною завісою україністики зовсім не існує, бо та україністика, яка там існує, по істоті своїй є антиукраїністика. Там всяким способом стараються вбити в голову, що Україна була занята українцями тільки в XVI в'ці, а для декого роблять уступку і віддаляють до XIV віку. Тут особливо стараються тзв. філологи, особливо харківські. В Парижі теж існує якась групка вчених, яка твердо стоїть на московських позиціях хоч і пише українською мовою. Ще в 1917 році багато москалів говорило: „Ми оволодіємо українською мовою, щоб робити на Україні „русское дело“, і це насамперед ~~у~~ чекісти. У нас зовсім нема дипломатів, як і добрих газетярів, бо не було і нема таких шкіл. Але в кожній державі існують такі школи, і добре би було, коли би там училися наші люди, а не різні малороси, які прикидаються українцями, а скрізь виступають проти України і українців.

Але взагалі добре, коли кожний дійсно серйозно буде студіювати те, що він любить. Треба пам'ятати, що всі європейці та американці знають тільки Росію, і на Україну дивляться через московські окуляри.

При всіх своїх наукових інтенціях старайтесь про вищі хляхотні цілі, не про низькі. Не вдовольняйтесь нічим сіреним, буденним таким, що ні сюди — ні туди. Завжди стреміть до високого, ідеального. Особливо пам'ятайте нашу українську приказку — „мазниця в Крим, мазниця із Криму“, і другу теж — „брехнею світ пройде, назад не вернешся“.

Хоч може ідеально високі цілі і нетисяжні для слабшої людини, але, стремлячи до них, напружуючи всі сили в напрямку

їх досягнення, людина піднімається на таку височину, з якої є добрий розгляд навколо і потім, коли сили ослабнуть, то буде з чого спускатися.

Головне треба стреміти до правди, бо обманом мало досягається, а потім, коли люди дізнаються про обман один раз, то не повірять потім, коли й десять раз правду говорити.

Колись Маке Нордау, англійський сіоніст, писав дуже добрі книжки, в яких пояснював, як треба працювати, як виробляти свій характер, як уміти досягти своєї цілі і т. п.

Кожна книжка мала свою окрему характеристичну назву. Ці книжки дуже корисні для всякого молодого чоловіка, і я дуже рекомендую їх читати й слухати тих повад. Я думаю, що коли жиди досягли своєї цілі і мають тепер свою державу, то завдячують, принаймні на тридцять процентів цим книжкам Макеа Нордау, бо вони ішли за його вказівками.

Вони написані в англійській мові, але переклади їх існують здається на всіх державних мовах.

Нас так мало в свободних державах, що нам треба особливо сильної уваги до свого і праці без кінця.

Пам'ятайте, що „совети” скрізь мають своїх агентів, і багато їх є між різними „ніби нашими” людьми. Вони добре плачені і вміють хитро й добре виконувати поручену їм ціль. Вони уміють не тільки вести агітацію розкладову, але уміють і писати книжки, в яких лаючи „советів” за дурниці, оповідають далі фальшиво про їхні досягнення в такій формі, що читач лишається або збитий з пантелику, або починає вірити, що під советами зовсім не так погано.

Тепер „совети” дали розпорядження своїм агентам викликати баламутства й спори в сфері релігії; і тут вернути нас в ХХІ століття. Нам давно пора звернути увагу на це зло наших домашніх сварок. Гризуться партії, а тепер почали ще й церкви. Між нашою греко-католицькою церквою й нашою ж греко-православною дуже мало різниці в обряді і зовсім нема ніяких причин до сварок на церковнім полі. Але їх умисне викликають різні провокатори. Ці провокатори уміють добре говорити українською мовою, і добре вивчені в советах як паморочити людей різними дурницями на релігійнім полі.

Треба пам'ятати, що лід советами 25

літ велася пропаганда проти релігії - боротьба всіма „советськими” способами. Інтелігентних священиків давно знищено, науки церковної не було ніякої. Церковні книжки понищені. Народ жив останками, які збереглися в пам'яті, а молодь не бачила нічого церковного й не знає. Отже тут можна користатися словом православний, як хто може. І провокатори уміють користатися. Вони обороняють православіє, але тільки не кажуть яке. А слово автокефалію обминають, всіма способами, щоб привчити автокефалістів до советського православ'я.

Ці провокатори стараються помаленьки підохати нашу автокефалію під московського патріярха. Московські емігранти, як нам відомо, тепер самі признали над собою московського патріярха, а з того виходить, що 99.9% усіх православних признають над собою команду московського патріярха, бо всі маленькі східні православні патріярхи їздили до Москви на „поклоненіє” московському патріярхові.

Але нам його обороняти не пристало, бо те православіє в усякім разі по внутрішньому своєму змістові і відповідно співпраці його з московською чекою не є християнство.

З другого боку наша нечисленна Автокефалія тепер знову розкололася на дві церкви: на автокефальну синодальну і на соборно-правну.

Звичайно, що і тут приложила свою руку провокація, бо до якогось примирення могло прийти, але очевидно бракує людей відповідних.

Отже на нашій молоді лежить велике завдання примирити усі ці спори й сварки. Молодь мусить відкинути всі ті провокації, які руйнують єдність, чи то віроісповідні, чи то партійні, чи то східницько-західницькі, бо те все советська розкладова праця. Всі, що опинилися в Америці не мають про що сперечатися і витратити свої сили на взаємну гризню. Навпаки, треба закріпитися на новім ґрунті, стати на свої ноги і координувати свої сили. Треба енергією на правити на науку, а наука без книжок не буває. Отже треба, щоб існували видавництва, не так званих поезій, а в дійсности дурних віршів і малограмотної писанини, а видавали солідне і потрібне для нас.

Треба перекладати з чужих мов, і то доброю мовою, дійсно цінні та корисні

книжки. Тоді і читачі знайдуться і оборот грошам буде.

З другого боку треба і свої книжки видавати, які розробляють питання, хто ми такі. Щоб людина кожна наша знала, хто ми з походження і чим ми відрізняємося від інших, так званих наших братів, які ніколи ніякими нашими братами не були, а були просто сусідними розбійниками і грабівниками і тут головне не підганяти до якоїсь фантазії своєї, а добиватися правди, бо

тільки правда розкриє очі і своїм й чужим. А розкрити правду — треба працю, працю та працю.

І знову ж треба пам'ятати про чесну працю, про настирливе добування правди. Знову ж треба пам'ятати: щоб дізнатися своєї правди, треба учитися в своїй гуманітарній школі, в своїм університеті, бо чужі університети нами не цікавляться, а вірять фальшивій московській науці.

В. Щербаківський

Богдан Кравців

Великдень у Римі

(Уривок)

... І спали,
упившись кровію, кати.
Твоею кровію! А Ти
востав от гроба! Слово встало,
і слово правди понесли
по всій невольничій землі
Твої апостоли святії.

Т. Шевченко: Неофіти.

То ось поза овінчаним в світла,
величним честнем волі и перемоги
у темних сутках церковця мала
зупинить думи наші і дороги:
колись в'язниця і Петра й Павла,
Христових учнів злиднених і воогих,
що з-над Йордану забрели у Рим
і здвигли хрест над владарством старим.
І завтра — в день Велико—уже суботній
по катакомбах снуємося знов
і сьйвом віри світлим, прозолотнім
чемо поміжлу гкань старих основ...
І, як Данило, прочанин самотній,
що над Йорданом згадував все Снов
і Землю Руську, — в книги прируїнні
ми вписуєм під йменням: З України.
Яку ж оповідь ще лишати тим
чужинним снобам і ченцям цікавим,
хто ми такі, звідкіль, чого й за чим?
Невже повірять нам, що не лукавим,
як станем ясувати нині їм,
що є країна під ярмом кривавим,
де вольні пориви й серця замклись
у катакомбах — як і тут колись!
Чужинці ж ті і назви нечували
країв отих, що плив до них Тезей,
Отчизни нашої, що орд навали
її пустошили ще гірш ачей.

нож давни Рим... казати ж їм, що палить,
шмагує, рве, сучасний колзеи
не тіло лиш, а и духа нам сьогодні
кривавим жахом хижої безодні?!
Вистити ж їм, що дух той не поляг,
що все ж — усе вогнем горить висотнім,
що ось кінчається наш страсний шлях
і три хрести на Київській Голготі
у небо уп'ялись! Що на полях
Дніпра й Дністра зринає у ясноті
Воскресний День! — Не варто, не збагнуть...
То ж завтра їх — чужий Великдень тут...
Підем же й ми — в базиліку Петрову:
У холоді олтарних копул, стін,
серед пишноти різьб — снувати знову
(під оплески, що плинуть навздогін
за „еввіва іль Папа!“) молитовну,
як утренній воскресній спів і дзвін,
як скупчену церков далеких тишу,
шалену думу — поривну й невпинну!
І може серед студені колон,
під склепами величчя золотими
розквітне хоч на мить, як добрий сон,
весна далека й вічна і цвістиме
вишневим цвітом нам, теплом долонь,
гагілкою й веснянками ясними...
І може в суятні величних мес
хтось рідний скаже нам: Христос Воскрес!

Аляска

По кожній війні наслідком постійного пересування як війська, так і цивільного населення різних національностей, скорочуються простори, відкриваються ширші обрії, та зроджують в людини зацікавлення незваними краями.

На обріях з'являються міста, а то, навіть, і цілі країни, які перед тим були мало знані, або й зовсім незнані, але які тепер стають центром загальної уваги і зацікавлення.

Одною з таких країн, яка по 2 світовій війні що-раз більше приваблює до себе увагу і зацікавлення, є Аляска — найдалі на північ висунена частина американського континенту.

Давніше Аляска була забутим пасербом світової історії і про неї майже ніколи не згадували.

Коли дехто й знав щось про Аляску, то переважно з оповідань Джека Лондона про Юкон і Клондайк, про сніги і страшні морози, про північну пустелю й полярне сяйво. Навіть, читаючи ці цікаві оповідання, якийсь ледяний холод проймав душу і відбирав охоту близького ознайомлення з цією країною.

Двіста років тому про існування Аляски знало не більше трьох людей. Це були: данський капітан на російській службі Вітус Берінг, його супровідник Чіріков і козак Гвоздьов. Берінг відкрив в 1728 році протоку між Азією і Америкою, що названа його ім'ям. Гвоздьов перейшов її перший раз у 1730 р. з землі чукчів і приніс вістку про ескімосів, що живуть у цій новій країні. Вони називали свою батьківщину „Аляшка” тобто великий край.

Величезним, безконечним, неосяжним і безмірним здавався він тому, хто його відкривав і до нього приїжджав. Хто прибував до Аляски, був переможений силою й грандіозністю її безмежності. Перші мешканці, що прийшли до цієї країни, винайшли особливий термін „гей-ю”. Його не можна точно перекласти, але він значить приблизно: широкий, великий, безконечний. Про все, що є на Алясці, говориться „гей-ю”. Справжній тубілець Аляски, почував би себе на європейських шляхах та лісах, як у мурашнику, не кажучи вже про міста.

Московський цар Петро Великий дуже хотів дослідити і експлуатувати країну. Він організував кілька експедицій, що подорожували вже після його смерті. Але московський уряд мало цікавився цією дивною „льодовою пустелею”, яких вона і в своїй імперії мала доволі. По невдалій кримській війні в 1854-5 р. Московія виявилася повним банкрутом на всіх ділянках політично-громадського і економічного життя та потребувала грошей на переведення бодай необхідних реформ. Зродилася думка продати Аляску, як „непотрібну пустелю”. По довгих переговорах Америка купила всю Аляску в 1867 р. за 7,200,000 доларів.

Треба ще й те зазначити, що тодішня американська громадська опінія була проти цього купня, вважаючи це марнотратством. Московський посол у Вашингтоні барон фон Штекель, мусів багато поробити цінних подарунків, щоб успокоїти незадоволення.

Чи був вигідний цей „бізнес” для Америки?

На це відповідає табличка:

Прибуток США з Аляски (до 1946 р.):	
Рибальство	\$1,000.000.000
Злото, мідь, залізо	800.000.000
Хутра	100.000.000
Разом	\$1,900.000.000

Між іншим у цю суму не ввійшли прибутки з нафтових джерел та вугільних копалень.

Як же ж тепер виглядає життя на Алясці?

Постараємося занотувати це, про що пише американська преса.

На лєтовищі в Фербенксі великий рух. Статистика відмітила в рекордовому тижні минулого літа 3500 новоприбулих робітників: тєслєрї і хутрянники. Побіч рїчардсонївської автостради зростає одно з найбільших лєтовищ свїту із стартовою дорїжкою на 5,5 км. завдовжки. Залїзниця від Сьюарду до Фербенксу (на 870 км. завдовжки) наново розбудовується і буде готова в 1952 р. Для розселення демобілізованих американських вояків з їх родинами у долині Матанусна, американський уряд видав чотири мільйони доларів. В американській пресї все частїше чути голоси про вербування б. ДП, головним чинном балтїйцїв та

українців до Аляски, бо вони потребують робітників та фермерських піонерів. Хоч Аляска являє тепер собою „золоту колонію“, проте лише після останньої війни вона втратила німб арктичної пустелі.

Це пояснюється тим, що її багатства нещадно висискувалися. Було популярне гасло: „швидко дістатись до Аляски, попрацювати там один сезон, швидко розбагатіти, а тоді, по змозі мільонером повернутися до Нью Йорку, Чикаго чи Сан-Франціско. Така система була нещастям для Аляски й шкодила не тільки її господарству, але й її репутації. Губернатор території Ернест Грінберг вже 71/8 років бореться з цією шкідливою системою. Зрозуміло, що сезонні робітники проти нього, але за нього стоять постійні мешканці — принаймні переважна більшість.

Постійних мешканців є 60 тисяч білих та 30 тисяч індіанців та ескімосів й це на просторі в сім разів більшому від Великобританії.

Узбережжя Аляски т. з. „Пенгендл“ має поміркований і вогкий океанічний клімат, як в Ірландії. Там ідуть дощі, за прикказкою, 364 дні на рік. Джупо лежить на тій самій широті, що й Берлін. Долина Юкон у глибині країни має коротке, але гаряче сухе літо та морозну, сувору зиму, як на альпійських височинах. Тільки північ країни кліматично справді полярна. На берегах Юкону та на південному узбережжі лежать міста, що постійно зростають; Анкоредж, сучасне портове місто з 11 тисяч мешканців, Вальдес, Сьюард та Фербенк

на Юконі, що навіть має вищу школу.

Аляска — це сніг і лід, але одночасно край найновішої цивілізації з автами, великими кам'яними будинками, торгівлею овочами, зі школами, майданчиками для гольфу й чотирнадцятьма торговельними палатами.

Господарство Аляски стоїть на початку справжнього процвітання. Не того „процвітання“ загального дурману, як під час „золотої гарячки“ в 1898 р., а справжнього постійного розцвіту.

Що ж дало цьому поштовх? Війна? Недавно відкрита нафта? Положення Аляски на найкращих повітряних шляхах сполучення з Європи до Америки через північний бігун? А може московська конкуренція?

Кожне окремо і все разом дали поштовх до світового зацікавлення Аляскою. Не є легковажною справою й те, що Москва гострить зуби на Аляску й переносить на Сибір велику частину важкої промисловості й щодня висилає нових людей, нову робочу силу — Москва робить великі приготування, і то в близькому сусідстві, бо ледви 100 км. від узбережжя Аляски.

Генерал американської авіації Білл Мітчел сказав:

„Аляска — це вузловий пункт світових повітряних шляхів. І це так само для Європи, як і Азії та північної Америки.

Хто триматиме в своїх руках Аляску, той контролюватиме весь світ“.

П. Х.

Роман Максимович

Шлях росту української молоді

Вже від довшого часу в США та Канаді поміщується багато статей та різних оповісток, присвячених справам української молоді. Інж. Володимир Татомир у своїй дописі застановлюється над духовним обличчям нашої молоді, її участі в організованому українському житті та узгодненні праці усіх молодечих організацій.

Д-р Ісаїв у своїй статті торкається співпраці молоді із старшим громадянством та займається справами співпраці молоді старої та нової еміграцій. То знову п. Лев Ясинчук та Іван Головінський закликають

до об'єднання усієї української молоді — до створення одного молодечого з'єднання проти одного фронту проти одної спільної небезпеки.

Також майже вся канадська преса присвячує багато місця справам та праці українських молодечих організацій.

Це свідчить за те, до якої великої міри українське громадянство цікавиться справами своєї молоді та що в розумінні ваги виховання тієї молоді хоче бачити її з'єднену у своїх ідеалах, споєну в одну цілість у її задумах та організаційній діяль-

ности. І, розуміючи цю істину, „яка молодь — таке майбутнє нації“, — наше громадянство не тільки глядить за працею та розвитком молодечих організацій, але також активно включається з нею в співпрацю, домагаючи їй своїм досвідом, вказує правильний шлях та простягає руку до співпраці.

Таким маркантним доказом вище наведених речень хай буде день 12. 2. 1950 р. — „Віче Об'єднаних Організацій Української Молоді“ у Філядельфії, в якому уся наша молодь, старої та нової еміграції, (Ліга Української Католицької Молоді, Ліга Української Молоді Америки, Пласт та Спілка Української Молоді) під кличем крутянського „мементо“ заманіфестувала свою зрілість та розуміння свого завдання, яке вона має в обов'язку до своєї Батківщини. Ініціаторами цього віча були представники цих молодечих організацій, які брали активну участь у вічу.

Не буду подавати точної програми та перебігу віча, бо ми це знаємо з преси. Слід лише зазначити, що саме віче випало дуже святочно, величаво та було гарно зорганізоване.

Беручи під увагу ціль, з якою віче відбулося: а) згуртувати всю українську молодь в молодечих організаціях та б) нав'язуючи співпрацю між цими організаціями, показати духову єдність молоді, — ми можемо зрозуміти вагу цього почину.

Було б помилкою оцінювати це віче, як подію чи імпрезу лише локального характеру міста Філядельфії. Ми мусимо зрозуміти його, як великий почин, слідами якого підуть другі молодечі організації Америки, Канади та інших країн.

У цьому почині учасники віча кидають усій українській молоді заклик: „Уся українська молодь в організованих лавах, духовна єдність та співпраця молодечих організацій — це шлях до створення одного з'єдиненого фронту молоді проти спільного ворога!“

Чи може бути краща мета та шлях росу та розвитку нашої молоді?

Тепер виникає питання, в який спосіб прямувати до обраної мети. Щодо співвідношення молоді старої та нової еміграції, то справа це не легка та вимагає певного процесу. Однак, при добрій волі, у ширшому молодечому загалі це вдасться перевести.

Найперше треба зв'язати обома сторонами дружні відносини, пізнати себе взаємно та, шукаючи спільних тем зацікавлення та спільному ідеалі, прямувати до його реалізації. Очевидно знаходить тут труднощі знання мов, але вона з часом буде усунена силою обставин та вимог життя. До цієї справи кожна молода людина мусить підходити індивідуально та при кожній нагоді, чи то в приватних стрічах, чи в організованому житті. Кожний мусить бути свідомий ваги цього питання, бо ж це шлях до нашої духової єдності, а відповідальність за те лежить на кожному з нас.

Що ж торкається співпраці молодечих організацій. Тут можна розглядати два способи цього порозуміння. Порозуміння усіх центральних проводів даних організацій, та другий — співпраця низових клітин. Найкраще було б наперед нав'язати співпрацю низових клітин за порозумінням їхніх проводів, а відтак створення Центральної Ради Порозуміння усєї української молоді. Такий спосіб був би найбільш природний та опертий на спільні основи активно працюючих низових клітин молоді.

Заклик молоді Філядельфії хай пролунає до кожної організованої клітини українського молодечого життя. Хай другі висловлюють свої думки на ту тему. Молодь Філядельфії дала нам зразок можливості переведення цих задумів в життя. На це повинні звернути особливу увагу проводники даних молодечих організацій та товариств, реалізуючи його практично на своєму терені.

Якщо ми, українська молодь, переведемо ці наші задуми в життя, майбутня Рада Порозуміння Молоді буде завершенням наших починів у формі з'єдиненого фронту української молоді проти спільного ворога. Тоді українська молодь буде в повній готовості.

Примітка редакції: Поміщена вище стаття, що зачіпає одне з найбільш важливих питань часу являється актуальною, проте всна ще не висловлює думок загалу молоді. Ми радо відступимо місце у нашому органі для кожного, хто хоче висловити свою думку у цій справі.

Хто має канадійську державну приналежність?

(За книжкою „Канада 1949 р.“, виданою Домінійним Бюром Статистики)

Поняття державної приналежності є складне. Ще більш складним є поняття канадійської державної приналежності. Воно ускладнюється тим, що поняття державної і національної приналежності зводиться до одного поняття. Новоприбулим до Канади конечно зацікавитися з вимогами і правами канадійської державної приналежності. На цьому місці передаємо скорочені матеріали про те, хто має право канадійської державної приналежності, коли його втрачає та коли може його набути. Державна приналежність це кооперування в соціальному та політичному напрямках. Державна приналежність — це не вроджена рідса людини. Вона мусить бути вщеплювана при допомозі виховання навчання та вправ люваца в практиці. Поняття канадійської державної приналежності вимагає від нас в першу чергу — лояльності праці для добра Канади, глибокої любови та патріотизму.

До 1947 р. канадійська державна приналежність не була офіційно визнана. В міжнародних відносинах, канадійців уважали за британських підданих, замешкалих у Канаді. Акт канадійської державної приналежності, який увійшов в життя 1 січня 1947 року, вніс багато висвітлення в справу канадійської державної приналежності і дав право на визнання канадійців, як громадян Канади. На підставі цього акту, всі стають громадянами Канади. Вони можуть особи, народжені в Канаді, автоматично втратити право канадійського громадянства, якщо вони цього самі забажають, приймаючи іншу державну приналежність. Емігранти, котрі були до 1 січня 1947 р. знатуралізованими (прийняли британське підданство), стають автоматично (на підставі вище згаданого акту) канадійськими громадянами і будуть ними так довго, як довго будуть жити в Канаді. Коли дана особа переїздить до іншої країни і по шістьох роках безперервного перебування в ній не зробить заходів для задержання канадійського громадянства — вона може втратити його.

В більшості держав світу існує таке право, що коли жінка виходить заміж за чоловіка з іншої держави і з іншою державною приналежністю, то жінка автоматично

приймає право державної приналежності свого чоловіка, а втрачає своє попереднє. Деякі держави, а в тому числі і США, не дають автоматично права державної приналежності жінкам, чоловіки яких є їхніми громадянами. Жінки, які виходять заміж за громадян тих країн, автоматично втрачаючи державну приналежність своєї держави й не діставши права державної приналежності свого чоловіка залишаються без державної приналежності взагалі. Щоб запобігти цьому Канадійський Уряд видав в 1932 р. натуралізаційний акт, на підставі якого жінки — канадійки, виходячи заміж за чоловіків, держави яких не признають автоматично права державної приналежності не втрачають канадійського громадянства так довго, як довго не дістануть державної приналежності свого чоловіка. В цій справі Канадійський уряд дійшов ще далі. На підставі Акту Канадійської Державної Приналежності, виданого 1946 року, всі жінки, які виходять заміж за чужинців, не втрачають права канадійської державної приналежності навіть тоді, коли вони дістають автоматичне право державної приналежності свого чоловіка. Втратити може його тільки тоді, коли сама добровільно про це заявить.

З нових видань:

„Молоде Життя“, часопис Українського Пласту, ч. 2, за лютий 1950, ст. 16, ціна ДМ 0.50, \$0.15.

Зміст: Наша програма, А. Фіголь — Що і як?, Наказ ГПС про літні табори, А. М. — Чим пластуни сильні?, О. Бойчук — Про Пластовий Провід, Плекаймо дружній зв'язок, Родина чи скавтування, І. В. М. — Шість раз Годом, Вуйко Слоно — Пласт. Заробіток, Про Пластові гербові марки.

Адреса:

„МОЛОДЕ ЖИТТЯ“
(13 b) Munchen 2, Abhofach, Germany.

З життя осередків СУМ-у

Звернення ЦК СУМ

Мюнхен, 28 лютого, 1950

Центрального Комітету Співки Української Молоді до наукових, політичних, суспільно громадських установ і організацій та до поодиноких громадян на еміграції.

Виконуючи доручення Центрального Комітету Співки Української Молоді, викон. обов. Голови ЦК СУМ п. О. Калинник у своїх роз'їздах по поодиноким країнам діяння СУМ, зупинився у Лондоні, де разом з членом ЦКСУМ і Головою Крайового Комітету на В. Британію п. М. Р. Шжавритком, в дні 24 лютого ц. р. нав'язано контакт з недавно повсталою англійською протибольшевицькою Лігою, що носить назву „Новий Хрестоносний Похід“.

Основним завданням „Нового Хрестоносного Походу“ є об'єднати довкруги себе свободолюбних людей В. Британії, а також цілого світу та вести безпощадну ідеологічну боротьбу проти комунізму. В тому напрямі використовується всі приступні засоби і методи.

Співка Української Молоді, як авангард української молоді на еміграції в боротьбі проти комунізму, через своїх керівників нав'язала дружній зв'язки з „Новим Хрестоносним Походом“. В загальному вже обговорено всякі можливості тісної співпраці, а одною з них кінечність своєчасного доставування згаданих Лізі якнайбільше матеріалів і документів жорстокої советської дійсності і боротьби поневодених народів проти тиранії. Деякі матеріали і документи будуть публіковані в щомісячному журналі Ліги „На Сторожі“.

З уваги на це Центральний Комітет СУМ звертається з закликом і проханням до всіх українських установ і організацій на еміграції, а також і до поодиноких громадян надсилати до Централі СУМ всякі матеріали і документи згаданого вгорі значення для використання їх в реалізації співпраці з даною Лігою. Документи на бажання пересилаючих будуть звернені після використання.

Закликаємо Вас допомогти ЦК СУМ ма

теріялами і документами на так важному відтинку, ще до цього часу на тих теренах незаступленому, в усвідомленні Заходу і змобілізованні його в боротьбі проти комунізму. Ці великі завдання і обов'язки української політичної еміграції, які вона має перед собою в боротьбі з комунізмом, ЦК СУМ старається частинно реалізувати і тому просимо прийти йому з допомогою.

По ширші інформації відносно цієї справи просимо звертатися листовно на таку адресу:

Центральний Комітет
Співки Української Молоді

В чію користь?

23 — 24 січня ц. р. відбулися річні Загальні Збори Народного Дому, на яких між іншим схвалено відмовити приміщення молодечим організаціям СУМ і Пласт.

Розуміється, що Загальні Збори НД, як найвищий орган цього товариства, мають право надавати чи відмовляти, і в цьому немає нічого дивного. Натомість, є дивним і незрозумілим: чому Загальні Збори, чи аранжери цього своєрідного монстра процесу, для переведення свого рішення вибрали таку некультурну і негромадську форму?

В страшних обвинуваченнях, які сипалися на адресу двох вищеподаних організацій помітні методи й способи, які вживає й практикує „старший брат“.

Є тут і „намагання ворога пролізти в організацію НД“ і, коли не перебрати, то, принаймні звалити її; є тут підготовка замаху на життя у формі „шоломання ребер“: застосування саботажу. Одним словом все те, про що вже давно описує „Українське Життя“. Навіть у кінцевому акорді не спромоглися на щось оригінальне, а повторили стерте твердження наших сусідів поляків: „людек почціви, тилько керівництво він не ест“. Отже, молодь і діти не винні, а винні тільки провідники теперішньої молоді.

Один з промовців скаржився, що Пласт і СУМ впровадили до Народного Дому політику і силоміць втягали до неї суокійних, аполітичних членів НД.

Завершенням тих образливих обвинувачень був виступ представника УНРади п. Підгайного, який авторитетно ствердив, що СУМ і Пласт є під контролем „бандерівської партії“ і що ця партія виховує молодь в антидемократичному дусі і нетолеранції. Забуваючи про свій попередній заклик з нагоди 22 січня про єдність, припинення суперечок, п. Підгайний вилив всі „болі“, які мав, і закликав до поборення на його думку ворожих, упруповонь.

Отак виглядала інсценізація розправи над СУМ-ом і Пластом, про що повідомив „Наш Вік“ з 4. 2. ц. р.

Мимоволі виринає питання, яка ціль і для чийого добра інсценізовано цей суд? Наколи б відбувся формальний акт відмовлення приміщення, ми цю подію оминули б мовчанкою. Але коли, Загальні Збори НД використовуються, як трибуну інсинуацій і очорнення молодечих організацій, мовча-

ти не можемо. Полишаємо Проводові Пласту боронити честь своєї організації, а Краєвий Комітет, який очолює і репрезентує СУМ у Канаді, змушений в ім'я правди, висловити не тільки свій глибокий жаль, але й рішучо запротестувати проти очорнювання Спільки Української Молоді, яка своєю працею і поставою здобула належне признание і зайняла відповідне місце в історії українських визвольних змагань. Рівночасно, з повною свідомістю і відповідальністю заявляємо, що, всупереч всяким намаганням пришити нам партійність, СУМ є понад партійною національною організацією української молоді, яка старається шляхом ви-

ховання і самовиховання приготувати цю

За Краєвий Комітет СУМ, в Канаді:

Крушмелин Василь — (голова)

Горlach Степан — (секретар)

За українське море

Вшанували пам'ять І. Шевченка

Осередок СУМ-у в Торонто влаштував дня 11-го березня ц. р. в аудиторії Гарборд Каліджет Академію для вшанування роковин Тараса Шевченка. Академію-свято підготував осередок СУМ-у власними силами, запрошуючи до співучасті д-ра Д. Донцова до виголошення доповіді і співачку Наталію Олександрю-Гриньох.

Центральною точкою програми була півгодинна, змістова й ядерна доповідь д-ра Д. Донцова. Прелегент проаналізував духову спадщину великого поета, його посланіє „до мертвих, живих і ненароджених“. Він вміло пояснив і з'ясував слова безсмертного Тараса до сьогоденного народу за волю та п'ятував нищівну роботу „підніжків і грязі Москви“. „Не вмирає ному найшлись залізни вояки, які віддано й жертвенно сповняють великий заповіт Самостійну Українську Державу, щоб була душа наша, не вмирає воля“ — бо в сучасного поета-пророка, борячись в рядах УПА за в „своїй хаті, своя правда і сила й воля“.

Чоловічий хор СУМ-у під диригентурою З. Гнопка вивязався задовільно зі свого завдання. Однак перша точка програми „Заповіт“ випала не найкраще, може тому, що хор не був ознайомлений з акустикою залі і, так сказати б. не міг „знайти себе“.

З інших точок слід відзначити „Марш гайдамаків“ і „Могила“ муз. Стеценка. Гарно прозвучала пісня в обрібці Ніщинського „Закувала та сива зозуля“ з вмілим і витриманим сольом Я. Хомина.

Мішаний хор СУМ-у, що вперше виступив на сцені (диригент п. Т. Баюс) зарепрезентував себе добре. Гарно відспівано „Засяло сонце“ муз. Недільського та „Думи мої“ муз. Воробкевича зі солями Л. Савка, Д. Лавришин і С. Рушак.

Зі сольових точок слід відзначити виступ співачки Н. Олександрю-Гриньох, яка виконала „За думою, дума“ муз. Стеценка, „Коли часом“ муз. Недільського до слів Ів. Франка та „На що мені чорні брови“ слова Т. Шевченка муз. Лопатинського.

„Коли часом“, віддаючи вповні милосердність та інтерпретацію цього твору. Акомпанювала п. Е. Габріеллі.

Е. Сагайдаківський відспівав „Пісню Івана Сірка муз. Стеценка і „Віє вітер“ муз. Нижанківського при доброму акомпанюванні п-и Дарки Лавришин.

Крім цього виступали ще з деклямаціями Христя Вертипорох, М. Дорош та Зенон Гнопко, що дуже добре продеклямували „Гамалію“.

Два реферати

Нещодавно при Спільці Української Молоді були проголошені два досить цікаві реферати, а саме:

У неділю 26 лютого — „Атом і його енергія”. Доповідь зробив голова канадійського відділу НТШ — проф. Вертипорох і в слідууючу неділю, 5 березня ц. р. — доповідь д-ра Ю. Русова — „Ідеалізм і матеріалізм..”

Подаючи історію розвитку хемії і фізики, як наук ще із найдавніших часів аж до нашого часу, проф. Вертипорох у досить доступній формі блискуче передав історію наукових відкриттів даних наук, ілюструючи на екрані через лихтарик спосіб і за собою, за допомогою яких розбивають атом. Закони і принципи руху електронів і протонів та які елементи найлегше вдається розкласти. Тут власне і наступило **вияснення** про ту величезну чудодійну потенціальну силу в невеличкій масі розкладених атомів, що нині жахають цілий світ і нагло впливають на зміну політики найбільших державних потуг..

Двохгодинний реферат був вислуханий

ний із винятковою увагою і викликав цілий ряд цікавих питань.

Не менш цікавим був реферат д-ра Русова. Не дивлячись на те, що прелегент мав вати конкретними поняттями, д-р Русов з філософську тему, яку досить важко з'ясу майстерністю досвідченого педагога підібрав чудові ілюстрації з історії України, особливо вдало були підібрані козацькі думи та пісні.

Дух. Ідея є основні двигуні Нації.. Там де є сильний духом провід, є запорака до успіху й перемоги нації до здвигу і розвитку своєї держави. Але там, де прихотять до проводу політичні банкроти і швейки, на ція деградує, валиться, занепадає.

Нині атеїстичний матеріалізм комуно — більшевизму проковтнув східню Европу і велику частину Азії і далі жаждьбно клацає зубами проти Христа й цивілізації.

Обидва реферати були **непересічні**. Невелика зала у приміщенні СГД була переповнена, люди стояли навіть у коридорі аби послухати такі цікаві і так мистецько виголошені реферати.

Комітет Осередку подякував щиро прелегентам, а слухачі нагородили їх оплесками. Побільше б таких рефератів!

Присутній.

СУМ В СТ. КЕТЕРИНС

Осередок СУМ в Ст. Кетеринс, дня 19 березня 1950 р. в залі української греко-католицької церкви відбув свої Загальні Річні Збори.

Після вибору Президії голова осередку п. В. Березовський закликав усіх присутніх вшанувати однохвилинною мовчанкою пам'ять поляглих сумівців.

Після звітів членів уступаючого Комітету та уділення йому абсолюторії, вибрано новий Комітет, в склад якого ввійшли: Д. Купратий — голова, М. Гаврилишин — заст. голови, О. Казанівський — секретар, М. Чорнопільський — скарбник, В. Березовський — культ. виховний референт.

Контрольна Комісія: В. Процик, С. Тиховецький, Р. Дошин.

РІЧНІ ЗБОРИ ОСЕРЕДКУ

Суд: Б. Дзюбак, М. Лужба, М. Сямро.

Під час зборів прибули до нас дорогі гості-сумівці з Торонто зі своєю багатою концертною програмою.

Сестрицтво греко-католици промади влаштувало прийняття з перекускою.

О 8-ій годині вечора розпочато концерт. Виступали два сумівські хори: чоловічий хор „Прометей” під диригуванням п. З. Гнопка, мішаний хор, під диригуванням п. Т. Баюса та дует танцюристів — С. Якубович і Д. Мартинюк.

Публіка, яка заповнила залу, щедро нагороджувала оплесками кожний виступ.

Хори — чоловічий та мішаний, як рівнож і танцюристи — стояли на належ-

ному мистецькому рівні, чаруючи присутніх своїм виконанням, переносючи їх думками в рідний край.

Члени осередку СУМ-у в Ст. Кетеринс сердечно дякують дорогим друзям із Торонто за величавий концерт, що підкріпив їх на дусі для дальшої інтенсивної праці на чолі з новообраним Комітетом Осередку.

О. К.

ОСЕРЕДОК СУМ В ЕДМОНТОНІ ПРИ ПРАЦІ

Осередок СУМ в Едмонтоні власної домівки не має а міститься при Українськім Народнім Домі. Почато інтензивну підготовку в справі будови власної домівки. Заходом Комітету Осередку СУМ на ширших сходинах прийнято статут буді-

М. Горучковський

Теорія заробітної платні

Перш за все мусимо **номінальну зар. пл.** (у грошах висловлену ціну за працю) відрізнити від **реальної зар. пл.**, яка означає уділ на припас реальних дібр, який припадає робітникові за його працю. Ця реальна заробітна платня має своє значення саме для економічних дослідів. Вона не є тотожна зі зар. пл. **в натурі**, родом виплати заробітної платні в прот. величці до зарплати в грошах.

Поняття зарплати гостро відрізняється від поняття **зарприбутку**, бо коли робітник на протязі певного часу, скажім, року, не буде могти постійно працювати, а його соціальні зобов'язання, незалежно від цього є відносно високі, його заробітний прибуток дуже низький, мимо того, що зарплата може бути високою.

Стільки у реальних рямцях про зарплату.

При порівнанні деяких теорій про зарплату можемо їх ставити поруч себе, мимо цього, що на зовні виглядає неначе вони собі заперечували.

На думку німецького вченого Цвіденка це лежить у недостатньому відрізненні в поодиноких теоріях трьох елементів, а саме:

1. Висота заробітної платні;

2. прибутку

3. реального прибутку

З повстанням капіталістичної системи, а з тим і розвою верстви робітників з грошевою платнею, чого ранше не було, поже стала основа до зародження теорії зарплати. У новоповсталому капіталістичному виді праці бракує можливість вибитися робітникові чого не було в середньовіччі.

Впрочім відношення залежності термінатора чи челядьника від майстра вважалося тоді, як тимчасову перехідну стадію, бо вони й так пізніше ставали майстрами. Тому саме вважали їх загально не як залежних робітників, а як членів родні.

У капіталістичному періоді господарки стає велике напруження поміж підприємцем (експлуататором) а робітниками (експлуатованими), поміж класом капіталістів, а класом робітників.

Перед наукою економії стає велике завдання розв'язки проблеми зарплати.

Під шуканням правил зарплати розуміють (за французьким економістом Жіде) — стремління знайти певну формулу для діяння загальних причин, які викликають знижку та упадок зарплати.

Великі індустріально - технічні зміни, що

вельної спілки придбавля власної домівки, опрацьований п. Володимиром Паїком. Ведеться проаганда й серед старшого громадянства в справі приєднання уділовців та потребу власної домівки, без якої праця в СУМ не може стояти на відповідному рівні.

Тому, що в Українському Народньому Домі приміщуються ще інші товариства, СУМ диспонує домівкою тільки в середу (раз на тиждень).

На сходинах члени виголосили слідуєчі реферати: „Перше Листопада”, „Листарі Базару”, „Білас і Дани-

лишин”, „Україна в боротьбі від 1918 р. аж до сьогодні” (в двох частинах), „Микола Міхновський — творець українського націоналізму”, „Значіння збройної сили в житті народів” та „Світогляд і воля”.

Заходом СУМ влаштовано в Мондері листопадову академію в двох частинах. В другій СУМ відіграв виставку: „Київ наш”.

20. 11. 1949 р. аматорський гурток відіграв виставу „Дамян Чуприна”.

21. 12. 1949 влаштовано „Андріївський вечір”. Вечір пройшов з великим успіхом.

13. 1. 1950 р. влаштовано забаву „Маланчин вечір”.

Крім того сумівці беруть участь в церковному хорі та аматорському гуртку Українського Народнього Дому.

При Осередку існують: 1) аматорський гурток „Русалка”, що підготовляє під проводом режисера п. М. Соханівського дві вистави: „Отаман Пісня” та „Марко Спотикайло”, 2) хорівий гурток під проводом п. Богоноса, що підготовляє Шевченківський вечір.

Бібліотека Осередку в стадії організації.

Д. І.

капіталу та землі, всни платять робітників; вільній торгівлі потуга є в руках власників з чистого егоїзму не цю платню, яка є для нього потрібна, щоб задержати його силу, а далеко нижчу.

ЛЯСАЛЬ зумів використати в своїй теорії основи теорії зарплати Рікарда та відповідно спрепарувати, зробити середником соціалістичної пропаганди.

Лясаль називає цю теорію залізним правилом, а її зміст ось який: Пересічна зарплата редукується завжди до життя потрібного удержання, що в даному народі по звичаю є потрібний до егзистенції та розросту. Дійсно платна денна зарплата не може підноситись стало понад пересічність бо інакше повстало би через краще положення робітників, збільшення (розмноження) числа робітників а з тим продажі рук, які натиснули б зарплату під її попередній стан. Зарплата не може теж стало спадати нижче від потрібного для життя удержання, бо тоді наступають мандрівки, безженність, бездітність, згл. здержання від дітей, а вкінці через нужду, зменшення числа робітників, а з тим зменшення проражі 'рук' і зарплата приходить до свого попереднього стану.

МАРКС у своїому знаному творі „Капітал“ розвинув свою теорію зарплати, на основі якої робітник продає капіталістові товар 'робочу силу'. Її вартість, як вартість кожного товару, означається потрібним до її репродукції робочим часом.

Час праці, що потрібний до репродукції робочої сили є рівний часові, який є потрібний продукції до життя потрібного удержання робітника та його рідні, що залежить від природних та культурних умов даної країни. У противенстві до інших товарів займає тому означення вартости робочої сили історичний та моральний елемент.

За зарплату в'дає робітник свою робочу силу на услуги капіталіста в цілі творення вартости, яка звичайно мусить бути більша як зарплата. У цей спосіб повстає 'більшвартість', яку одержує підприємець. Через інвестицію більшвартости лов таять нові скупчення капіталу. Цей зр'єст капіталу натискає на зарплату, а з упаданням висоти зарплати наступає зубожіння мас.

Тут стрічаємо інший погляд ніж у класиків, як у збільшенні капіталу при сталому числі робітників добачуються збільшення зарплати.

Зорганізоване робітництво у профспі

ках визнає свою теорію зарплати, яка одначе має настільки з марксівською наукою спільну точку виходу, що хоче робучу силу підчинити правилам ціни для довільно збільшуючих товарів. Карло Легієн визнавши суть програми профспілок, з'ясував найкоротше цю теорію, а саме „здержати робочу силу, щоб викликати зріст її вартости“. І так як підприємець здержує від ринку товари, щоб викликати їх штучний брак та осягнути вищі ціни, так само думають робітники здержанням їх 'тсвару' впливати рішально у свою користь на ціну.

ВІЗЕР старається як представник граничної користи на основі досчасно існуючих теорій, через комбінацію деяких елементів подати нове пояснення теорії зарплати, а саме:

Серед примітивних умовин спільности зростає т. зв. одержальна зарплата у висоті мінімум існування. У розвиненому народньому господарстві рішає при особистих услугах 'правило граничного политу' означене граничною користою та платничкою здібністю; при заробітній праці одержує зарплата своє означення продуктивним граничним причинком, а дохідна зарплата по правилам двочислення.

Теорія зарплати **ОППЕНГАЙМЕРА**, хоча зветься теорією монополію, злучує в собі численні соціологічні та господарські факти, що сприяють вияснити один і цей самий феномен зарплати. У певному місці та певному часі всі зарплати від найнижчих до найвищих означає зарплата кваліфікованого робітника у сусідстві. Цю теорію можна назвати тому як теорію монополію, бо монополія землі великовласника вважається як факт ринкового опанування. Це являється як причина теорення зарплати з вислідом грав тації коштів (залізне правило), вкінці відіграє тут роль третій фактор, а це силою в таковлений монополія і з тим входить ця теорія зарплати в ряди т. зв. теорій експлуатації, яких представниками між іншими є Робертус та Маркс.

Виглядає неначе б теорія експлуатації провадила до теорії сили, яку вже давніше заступав Бернштайн, а відтак точніше обоснував Туган - Барановський, бо експлуатація у висліді є лиш питанням розподілу сили т. зн. по якій стороні з двох переговорюючих відносно праці партій сила є більша і в якму напрямі відбувається експлуатація.

Цей погляд вважає **ЦВІДІНЕК** неправильним, бо: чейже через історичні факти

Німеччині відзеркалилися сильно у напрямі розвитку теорій зарплати. Згадаймо у зв'язку з тим з одної сторони Смітса, а з другої Маркса.

Тургот, представник класичної школи, захищає песимістичну теорію зарплати. Він каже, що робітники лиш тому взаємно конкурують, бо хочуть одержати працю. У висліді ті, що жадають найнижчу зарплату, найскорше одержать працю. З цього виходить, що зарплата рівняється „до життя потрібному вдержанню”.

Це значить, що зарплата мусить бути так велика, щоб робітник міг теж у часі недуги, та безробіття жити.

Батько національної економії Адам Сміт у зв'язку з проблемою висоти зарплати каже, що вона не може довший час падати нижче мінімуму, бо робітник своєю зарплатою мусить не лише себе вижити, аде теж свою жінку, як різнож виховати діти.

РІКАРДО відрізняє ринкову ціну праці т. є. дійсну в кожному поодинокому випадку (на основі попиту й продажі — пропозиції) заплачену ціну „природної” ціни т. є. цієї, яка є потрібна, щоб робітника впровадити в звання, задержати та дати змогу заложити сім'ю. Якщо ринкова ціна є вища чим природня, тоді робітник має змогу вдержати свою численну родину. У зв'язку з тим число робітників зростає, не збільшує продаж та зменшує самозрозуміло до зарплати, т. є. ринкова ціна платі сні дає до природної, а можливо й нижче. Зарплата має отже тенденцію рівнятися з потрібним до життя удержанням. Величина потрібного удержання не є точно означеною величиною та залежить від даного часу та життєвої різниці народів.

Відносно класиків можемо ствердити, що вони до проблеми теорії зарплати підходять заодносторонньо, а саме від сторони продажі природна ціна праці на їх погляд, залежить від коштів, які потрібні, щоб удержати робітника та старатися про його розрост (розмноження).

Наука про фонд зарплатні каже, що висота зарплати залежить від сильною обмеженої кількості капіталу, себто фонду зарплати, який стоїть до розпорядимости виплат зарплати. Зарплата виходить отже з поділу зарплатного фонду через число робітників.

Адам Сміт говорить про фонд, як джерело платності зарплати й розуміє під ним надвишки прибутку й капіталу. Залежність

зарплати від капіталу є заступлена у різних варіантах. Спершу як спротога факту творення зарплати зроби на прикладі зрозумілим, виринає думка в Тургота, Стюерта й Смітса, грає певну роль у Мальтуса й стається правильна у Рікарда, як значна частина -ого теорії. Проти теорії зарплатного фонду говорить, це, що при постійному процесі, який А. Вебер називає національною економією, немає точно обмеженого зарплатного фонду. Тому, що саме теоретики зарплатного фонду цього не пізнали бракувало їм ясного поняття капіталу. Одначе коли б навіть зарплатний фонд можна би певне означити, не сказано би тим самим нічого про час, потрібний для примінення фонду. Капітал чейже втягається у процес праці раз інтензивно, а раз екстензивно. Старання теоретиків зарплатного фонду були одначе повновартісні, бо вони у певному зміслі поправляли односторонність Рікардівської теорії продукційних коштів. Вони доволі точно вказували на те, що незалежно від приросту населення від сторони капіталу існують границі для зросту суспільно можливої зарплати.

Одним із найважніших недотягнень теорії зарплатного фонду є те, що протівартість праці, як твердить Германн не лежить головно у капіталі підприємця, а в тому, що може купуючий за продукти заплатити. У зв'язку з тим висота зарплати, що відзеркалюється у купівельній силі лежить у продуктивності праці. У тому зміслі ствердив уже **ТІНЕН**, що зарплата є рівна „більшпродуктов” останнього робітника.

Рішальне значення продуктивності для висоти зарплати сьогодні більше не заперечується. У Німеччині оскував теж Діцель теорію продуктивності Тіненна та зробив її знова предметом дискусії. Дальшими приклонниками цієї теорії можна б назвати ще в Америці Карей, Волькера, Кляка, в Англії Маршала. Також теоретики граничної вартости як Бем - Баверк, Візер відносно цієї теорії не стоять задалеко. **КАССЕЛЬ** називає, що саме зарплата залежить від проває це дуже природною та урожайною думку. Він має одначе застереження супроти теорії зарплати, яка побудована на понятті граничної продуктивности.

Із так зв. соціалістичних теорій зарплати вибираємо три, яких авторами є Родгертс, Лясаль та Маркс.

За **РОБЕРТУСОМ** робітники обмежуються до рівня кінцевого прожитку. Тому, що в існуючому суспільному устрої при

З нагоди Христового Воскресіння Центральний Комітет Спілки Української Молоді широко вітає обі Українські Церкви, діючі центральні громадські Установи, Крайові Комітети СУМ-у та всіх сумівців і сумівок розсіяних по цілому світі.

Зокрема вітаємо українську героїчну молодь, яка в славних лавах Української Повстанської Армії бореться з темними силами за Воскресіння Української Самостійної Соборної Держави.

Христос Воскрес!

Воскресне Україна!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Сила повстала капіталістична система та знаходить своє коріння в історичному факті індивідуальної власності продукційних середників. Так ось у строгому наступстві теорії експлуатації у рямцях капіталістичної системи є власність капіталу, опановуючи перебіг власності, сама є рішальним фактором сили, який саме не може змінити чи перемогти інша сила. Тому саме марксизм поборює прямо „капіталістичну“ систему заробітної праці. Отже Туган - Барановський виявивши хибним явища розподілу капіталістичної господарки охоплювати як феномен вартости та ціни, стоїть виграшно у противенстві до марксистського погляду на зарплату.

На основі зовсім загальної обсервації даних хвилин у національній економії, чи принайменше в поодиноких продукційних галузях можна знайти певного рода симітоми, які неважко оприділити до котроїсь із вище, хоч лише в дуже загальних рямцях, охоплених нами, теорій, а саме:

а) Продажа і політ відобрають поважну роль у творенні висоти зарплати,

б) Нормальну зарплату вважають, як мінімум існування,

в) Багато підприємців вважають підвишку зарплати, як незносиме подорожіння їх продукційних коштів, у висліді чого муєть наступити або опрличення продукції, або її цілковите занехаяння,

г) Підвишка зарплатні може наступити супроти попереднього позему зарплати остільки, оскільки у висліді рівних заходів продуктивність праці збільшиться.

Кінець

З М І С Т :

Л. Полтава Український Великдень (вірш)	1
** Правда переможе	2
Б. Кравців Великодні здвони	3
В. Янів Закон любови, як основа	
П. Балей Коля дзвони Великодні	
	дзвонитимуть 6
О. Данській Золотий закон	8
П. Шкурат Страсний Четвер	10
	патріотизму 4
М. Сосновський За Українське море	12
Л. Полтава Одеські спогади	14
** Великодні гранати	15
В. Щербаківський Здобуваймо знання	17
** Великодні у Римі	20
П. Х. Аляска	21
Максимович Шлях росту молоді	22
** Хто має канадійську державну	
	приналежність 24
** З діяльності осередків СУМ	25
Бручковський Відомости з політичної	
	економії 28

Умови передплати в Канаді і США

Передплата на рік — 3.00 дол.; на пів року — 1.50 дол.; Ціна окремого примірника — 0.25 дол. В інших державах — в пере численні на валюту даної держави.

„НА ВАРТІ“

Видає: Краєвий Комітет Спілки Української Молоді в Канаді

Редагує: Колегія

Адреса Редакції і Адміністрації:

„ON GUARD“

Ukrainian Monthly

362 Bathurst St

Toronto

Ontario

Canada

Українські гагілки

